

ШУМАРСКИ ПРЕГЛЕД
ОРГАН НА ШУМАРСКОТО ДРУШТВО ВО НР МАКЕДОНИЈА

REVUE FORÊSTIÈRE
ORGAN DE LA SOCIÉTÉ
DES FORESTIERS DE LA
RP de MACÉDOINE

JOURNAL OF FORESTRY
ORGAN OF THE SOCIETY
OF FORESTERS OF THE
PR OF MACEDONIA

УРЕДНИШТВО СКОПЈЕ, УЛ. ИЛИНДЕНСКА 1-а — ТЕЛ. 18-50

Часописот излегува двомесечно. Претплата: Годишно дин. 240 — цена по еден број дин. 40. За студенти и ученици претплата: годишна дин. 120, цена по еден број дин. 20. Претплата се праќа на чекова сметка бр. 801-T-311 — Скопје. Соработката се хонорира по утврдената тарифа. Чланците, по можност, да бидат напишани со писаќа машина во прореда. Ракописите не се враќаат. — Огласи по тарифа. Печатење на сепарати се врши по желание на авторот и на негова сметка.

ОДГОВОРЕН УРЕДНИК: Инж. Панде Поповски

РЕДАКЦИОНЕН ОДБОР:

Инж. В. Пејоски, инж. М. Михајлов, инж. Ј. Трајков, инж. В. Поплавски, Тр. Николовски и инж. Д. Јелиќ.

Слика на насловната страна: Нов шумски пат од Трибор за с. Мајдан (Мариново). Снимак Пејоски.

Печатница „Гоце Делчев“ II (5848) — Скопје. Тираж 1.000.

ШУМАРСКИ ПРЕГЛЕД

ОРГАН НА ШУМАРСКОТО ДРУШТВО
ВО НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ГОД. I

СКОПЈЕ, НОЕМВРИ 1953

БР. 6

СОДРЖИНА

Стр.

Инж. БОРИС ГРУЈОСКИ:

Извесни постиженија и некои проблеми од
областа на шумарството 3

Инж. РАДИВОЈЕ ЈОВЕТИЌ:

Резултати од фаќањето на полски јаребици
на ловиштето на Земјоделско-шумарскиот
факултет во Скопје 12

Инж. СТРАХИЛ ТОДОРОВСКИ:

Искористување на шумите во периодот
1947-59 год. во НР Македонија 23

Инж. ЃУРЃЕ ТОМАШЕВИЌ:

Први резултати од пошумувањето во ме-
шавина со земјоделски култури 42

Инж. БРАНЕ ПЕЈОСКИ:

Островот Голем Град на Преспанско Езеро
— важен флористички и фаунистички обект 50

СООПШТЕНИЈА 54

АКТУЕЛНИ ПРАШАЊА 60

ДРУШТВЕН ПРЕГЛЕД 63

СТРУЧЕН ПЕЧАТ 64

REVUE FORÉSTIÈRE

ORGAN DE LA SOCIÉTÉ DES FORESTIERS
DE LA RP de MACÉDOINE

ANNÉE I

SKOPJE, NOVEMBRE 1953

Nº 6

SOMMAIRE

	Page
B. GRUJOSKY:	
Certaines résultats et quelques problèmes du domaine de la sylviculture en Macédoine	3
R. JOVETITCH:	
Résultats de la chasse aux perdrix champê- tres sur la chasse gardée de la facul é d'agriculture et de sylviculture de Skopje	12
S. TODOROVSKY:	
L'Exploitation des forêts dans la période de 1947-1952 en Macédoine	23
Dj. TOMACHEVITCH:	
Reboisement combiné avec des cultures agricoles	42
B. PEJOSKY:	
L'île Golem Grad sur le lac de Préspa, centre important de flore et de faune	50
COMMUNICATION	54
QUESTIONS ACTUELLES	60
APERÇU SOCIAL	63
REVUE DES REVUES	64

Инж. Борис Грујоски — Скопје

ИЗВЕСНИ ПОСТИЖЕНИЈА И НЕКОИ ПРОБЛЕМИ ОД ОБЛАСТА НА ШУМАРСТВОТО ВО НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Шумарството спаѓа во групата на оние стопански гранки преку кои се одразува стопанската, културната и политичката состојба на една земја. Политичките промени секогаш дејствувале позитивно или негативно на развојот на шумарството. Треба да се истакне дека во претежен дел, шумарството со своите пространи шумски комплекси служело како богата ризница и извор за подмирување на огромните државни и стопански потреби. Често пати, на штета на шумите, вршени се во големи размери нерационални интензивни сечи, со цел да се остварат богати финансиски приходи, со кое се намалувал шумскиот фонд. Од друга страна, со крчењето и палењето на шумите, за добивање на земјоделски површини и пасишта, во голема мера се нарушувал постоечкиот шумски фонд.

Да би се запознале со состојбата на шумскиот фонд во нашата Република, ќе се послужиме со податоците добиени од брзата инвентаризација на шумите во 1949 и 1950 год., кои се даваат во следниот преглед:

Преглед бр. 1

ОБРАСНАТА ШУМСКА ПОВРШИНА					Необрасната површина во ха		Вкупна шумска површина во ха		
Високо стеблени шуми во ха	%	Ниско стеблени шуми во ха	%	Шикари во ха	%	%	%		
224.600	20	348.300	28	275.800	22	375.900	30	1,224.600	100

Анализирајќи ги горните податоци се установува дека необрасната површина зазема 30%, а обрасната 70% од вкупната шумска површина. Макар да е висок процентот на обраснатата површина, во стварност може да се земе да продуктивните стопански шуми заземаат површина само од 356.000 ха.

Оваквата состојба на шумскиот фонд, кој на шумска површина од 1,224.600 ха има само 356.000 ха продуктивни стопански шуми, а останатата површина е под голини, шикари и деградирани шуми и на кое подрачје се регистрирани преку 2.000 порои, ја окарактерисува нашата Република како обезшумена земја и угрозена од штетното дејство на пороите.

Поради специфичните услови во кои се наоѓа шумарството во НРМ, односно шумското стопанство со малиот шумски фонд, нашата Народна власт со шумските органи преземаше и презема мерки да се спречи натамошното уништување на шумите и шумските култури и створат можности за широко обновување на шумите, подигање на нови шуми, пошумување во буичните подрачја и подигање полезащитни појаси, а посебно со ресуреkцијата на шикарите и забранување на испаша на тие терени, преведување на шикарите во продуктивни шуми.

Од преземените мерки за обнова на шумите во пошумувањето и ресуреkцијата постигнатите резултати до крајот на 1952 година изнесени се во следниот преглед:

Преглед бр. 2

ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД	ПОШУМУВАЊЕ		РЕСУРЕКЦИЈА	
	По петгодишниот ребалансиран план		По петгодишниот ребалансиран план	
	План. во ха	Оствар. во ха	План. во ха	Оствар. во ха
1947—1951	20.000	19.506	30.000	21.713
За 1952	2.000	1.817	750	1.309
ВКУПНО: 1947—1952	22.000	21.323	30.750	23.022

Поради разни стручно-технички и организациони слабости, како и поради временските непогоди, од пошумените површини одржани се само околу 30%. На површините каде е вршена ресурекција скоро насекаде се постигнати добри резултати.

За натамошниот развој на шумарството изработен е нацрт на 20-то годишен перспективен план за обнова на шумите во НРМ, за период од 1953 до 1972 год. По овој перспективен план од вкупната шумска површина, која изнесува 1,224.600 ха доаѓаат во обзир за обновување 868.600 ха, односно 70% од вкупната шумска површина и тоа:

Преглед бр. 3

Деградирани шуми	Шикари	Необрасната површина	Вкупно
В О Х Е К Т А Р И			
216.900	275.800	375.900	868.600

По 20-то годишниот перспективен план се предвидува да се третираат шикари и деградирани шуми на површина од 300.000 ха, а необрасната шумско земјиште на површина од 115.100 ха. Спрема тоа, од вкупната површина која доаѓа за обновување т.е. 868.600 ха со овој план се опфаќа површина од 415.100 ха.

Од овие неколку податоци може да се види големата обимност во обновувањето на шумите пред која се наоѓа нашата Република и големата одговорност како на шумските органи така и на останатите заинтересирани стопански и управни органи. Спрема тоа, нашата заедница е должна да обезбеди и пружи доволно финансиски средства за остварување на обновата на нашите шуми.

За обезбедување на планот за пошумување како и за отсварување на потребни материјални средства за обновата на шумите донесен е Закон за пошумување во „Службен весник на НРМ бр. 1/51“.

Со овој Закон се загарантира натамошното пошумување да се врши на поширок фронт, се створија услови за формирање на посебни организациони единици за изведување на пошумувањето, како и се пружа можности за поголемо заштитување на шумите и шумските култури.

Во врска со укажаната потреба за да се зголеми приносот во земјоделието, да се намали штетното дејство на ветровите, да се регулира водениот режим и спречи натамошното засолување на поедини терени, во шумарството се формираа во 1950 год. посебни претпријатија за подигање полезащитни шумски појаси во Св. Николе, Куманово, Кавадарци, Прилеп и Битола.

Претпријатијата за подигање на полезащитни шумски појаси добиа задаток да подигнат шумски појаси на површина од 9.085 ха (к.м.). Како е оваа површина распределена по претпријатија и какви се резултатите до крајот на 1953 год. се гледа од следниот преглед:

Преглед бр. 4

ПРЕПРИЈАТИЕ	План во ха к.м	Извршено заклучно со 1953 год. ха (км)	Од вкупниот план се зашти- тува површина во ха
1) Св. Николе	1.000	536	20.000
2) Куманово	1.085	246,65	21.700
3) Кавадарци	1.000	165	20.000
4) Прилеп	2.500	233	50.000
5) Битола	3.500	253	70.000
ВКУПНО:	9.085	1.433,65	181.700

Со подигањето на полезащитните појаси се опфаќа само 5% од обработивата површина, односно површината која се заштитува.

Овие претпријатија отпочнаа да работат на поусовршена организациона и материјална основа и дадоа позитивни резултати, кои во релативно потешки климатски и теренски услови подигнаа широка мрежа на шумски појаси во подрачјата на горе наведените околии.

Треба да се истакне дека после извршената фузија на овие претпријатија со шумските стопанства во 1952 год., во извесни околии опасна еланот и успехот во работата поради недоволната координација на работите во шумското стопанство и подигнувањето на шумските појаси.

Во врска со изложената ситуација при шумските стопанства и службите кои ја вршат функцијата подигнување на полезащитните појаси, како проблем се поставува дали

е корисно да и натаму останат овие служби фузионирани со шумските стопанства или е подобро да се издвојат како самостојни установи или претпријатија.

За обезбедување на озеленувањето на градовите формирани се самостојни управи во град Скопје и Охрид. Овие управи добиа поголеми материјални средства за озеленување на градовите и даваат добри резултати во подигнувањето на зелениот појас.

Во склад со општите принципи за заштита на шумските земјишта од ерозија и деградирање донесен е Закон за заштита на стрмните земјишта од смивање и одронување. „Сл. Весник на НРМ“ бр. 23/52 г.

Со овие Закони и други преземени мерки во голема мера се придонесе да во шумарството се зајакне пошумувањето и обновата на шумите како и обезбеди проширувањето на шумскиот фонд и подобрата заштита на истите.

Чувањето на шумите од оштетување од стока, човек и друго е во голема степен подобро со униформисувањето на шумарското особље, со залагање на Народната власт и со превоспитувањето на населението во смисла правилно разбирање значајот на шумите за нашето народно стопанство.

Во чувањето на шумите се појавува како проблем состојбата на чуварското особље при шумарските служби, кое е недоволно стручно подготвено, неприпремено во денешните услови потполно да одговори на своите стручни и организациони задачи, кои произлегуваат од нивната секидневна работа, со што се наложува да се по истото поведе поголема грижа и обезбеди нивното стручно и културно издигнување. После ослободувањето беа одржани неколку шумарски курса за шумарско-техничкиот персонал но поради настанатите промени многу мал број од завршените курсисти останаа на работа во шумарството. Оттаму произлегува да во чуварското особље сега има голем број без икаква школска спрема, без курсеви, а често пати и потполно неписмени, болни или неспособни за извршување на напорната шумарска теренска работа.

Покрај стручно-техничките слабости на шумарското особље во многу места се изразуваат недостатоци и во составувањето на шумските пријави од чуварите на шумите, кои се во претежен дел неписмено составени, без доволна документација за прекршокот, поради кое судиите за прекршоци не можат да ги земат во постапка или пак доколку по нив се работи се комплицира доказната постапка со големи сослушувања на разни сведоци, со што се успорава

решавањето на пријавите. Оваквата состојба на шумско-чуварскиот персонал го отежнува правилното спроведување на стручните и законските прописи во шумите, тешко се запознава проблематиката на теренот во поглед на одгледувањето, пазењето и унапредувањето на шумите, а пак со својата недоволна тактичност спрема населението не се обезбедува сестрана заинтересираност на населението за заштита на шумите од поедини нарушители.

Да би се разрешил овој осетлив проблем со шумско-чуварскиот персонал нужно се налага да се створат што поскоро можности за отварање на ниже шумарско школо, каде би се извршила припрема на чуварскиот кадар за нивниот одговорен задаток со стручно и културно издигнување.

За нашата Република од огромен е значај донесениот Закон за забранување држање кози (capra balcanica) на територијата на НРМ во „Сл. весник бр. 38/48 г.“.

При спроведувањето во живот на овој Закон се осетиа насекаде во нашите шуми и шумски земјишта подобрувања, вииден прираст во ниските шуми, преображај на шикарите во продуктивни шуми и појава на извесни шумски култури на голините.

Ширум нашата Република се изрази позитивните резултати во шумите и шумските земјишта, а посебно во шикарите кои беа немилосрдно брстени и уништувани од козите. Насекаде потераа нови и снажни филизи кои слободно се изидгнаа во витки стебла, од кои подоцна ќе настанат продуктивни стопански шуми.

Покрај огромните користи кои се осетиа во шумарството при спроведувањето на споменатиот Закон, имаме појава на нови нарушенија во шумите од санските кози, санските мелези и од сокриените и уште неуништените диви домашни кози.

На основа на Законот за забранување држење кози на територијата на НРМ донесен е Правилник за држење и попаща на сански кози (capra saanis) кој е објавен во „Сл. весник на НРМ бр. 31/52 год.“.

Во спроведувањето на овој Правилник извршена е инвентаризација на сите кози во НРМ и најдена е следната состојба:

Вкупно кози и јарина	74.926 глави, од кои:
Сански кози	34.439 глави и
Диви домашни кози и сански мелези	40.487 глави.

Во врска со Законот за забранување држање кози на територијата на НРМ се гледа дека не се спроведени во жи-

вот сите одредби од овој Закон, така да денеска има доста случаи да во групата овци и сански кози има и диви домашни кози, кои и натаму нанесуваат големи штети на нашите шуми брстејќи ги ниските шуми и уништувајќи го подмладок во стбилните шуми. Во некои народни одбори многу рамнодушно се однесуваат кон ова прашање. Постоењето на вакви кози во поголеми размери се запазува во кичевска, битолска, кавадарска, овчеполска, прилепска, гевгелска и други околии.

По правилникот за држење и поапа на сански кози беше предвидено со посебни напатствија, да се определат комисији во ОНО кои ќе извршат инвентаризација на сите кози, маркирање на чистокрвните сански кози и донесат предлог за уништување на санските мелези и сè уште не-уништените диви домашни кози во определениот срок спрема Правилникот. Комисиите немаа насекаде исти критериум во определувањето на чистокрвните сански кози од измелезените, така да во извесни околии се позволи да се одмаркираат како сански кози и оние кои се измелезени. Од друга страна, во суседните околии каде беше поопштар и поправилен критериумот се појавиа негодувања од сопствениците на козите и почнаа да ги префрлуваат измелезените немаркирани кози во другите околии, каде беше послаб критериумот.

Од изнесеното се гледа дека Правилникот не е исцело спроведен во живот со што уште повеќе се комплицира проблемот за држање на санските кози.

Карактеристично е да санските кози многу бргу се размножуваат и во заедница со другите диви домашни кози или мелези во уште поголема мера се измелезува подмладокот и со тоа се ствараат нови проблеми во примената на Правилникот.

Во условите на планинското сточарство во нашата Република и санските кози брзо се прилагодија кон исхрана со брстење во шумите дури и посилно од дивите домашни кози, со кое не може да се осигура полната заштита и обновата на нашите шуми.

Спрема општите пресметнувања се смета дека три кози на еден хектар шикара користат за исхрана три метра кубни дрвна маса, односно една коза по еден хектар шикара еден метар кубни дрвна маса.

Иако по Правилникот, санските кози не можат да се пуштаат во шума, тоа се прави во сите оние случаи каде е надзорот послаб и каде не е можно шумарските органи да бидат постојано присатни. Од друга страна самите овчари,

козари и сопственици на козите без дозвола вршат кастрене и кршење на млади гранки во шумите, во дрворедите, градините и од поединечни стебла да ги потхрануваат своите кози на штета на шумите и градското зеленило.

Шумарските органи треба да се заложат да во соработка со ОНО ги вложат сите сили како би се спровеле законските прописи, оти тоа е во интерес како на шумарството така и на другите стопански гранки.

Спрема сето изложено, неопходно е потребно да проблемот за санските кози се проучи посебно во сите околии и ако се созрели економските и политичките услови да се донесе Закон за конечна ликвидација на сите видови кози во нашата Република и да се укине козарството како стопанска гранка, која е штетна за обновата и чувањето на нашите шуми, а за поголема можност за пораст на производните сили во шумарството.

Поради развиеноста на сточарството во нашата Република, се појавува како сериозен проблем исхраната на стоката со фуражни култури, а поради недоволните мерки, преземени од земјоделието, да се обезбедат поголеми пространства за производство на оние количини фуражни култури кои се стварно потребни за исхрана на стоката. Како излез од оваа ситуација се прибегнува (од сопствениците на стоката) кон правење на лисници — шума од ниски дабови шуми за олеснување на исхраната преку зимата како на козите, така и на останатиот добиток.

Со правењето на лисници (шума) се нанесуваат огромни штети на ниските шуми, шикарите и новите млади шуми, се попречува развојот на овие шуми да станат здрави и способни за производство на техничка маса и квалитетно дрво.

При досега вообичаеното правење на лисник се смета дека едно бreme (товар) или друго сув лисник има $1/5$ по тежина лисната маса која ја јаде добитокот (козите и др. стока). Тоа значи, дека за еден товар сено во груба форма одговараат пет товара лисник, сметајќи ги и ветките.

Проблемот на сточарството во нашата Република зема важно место и треба да му се обрне одделно внимание, како би се ускладило обезбедувањето на испашата през летниот и зимскиот период, а исто така и исхраната со фуражни култури (храна). Да би се регулирале споровите околу распределбата и користењето како на зимските така и на летните пасишта потребно е да се донесе Уредба за управување и ползување со државните високо планински, пла-

ниниски и зимски пасишта, која би одговарала на денешните стопански и политички услови во нашата земја.

Изнесените неколку проблеми по својата содржина и значај во извесни моменти ги надминуваат рамките на шумарството и заидуваат во работите на некои други стопански гранки и управни органи. Затоа е желателно да се по некои од нив развие дискусија како од страна на претставителите на шумарството, така и од другите заинтересирани стопански и управни органи, за поцелисходно и по успешно разрешување на проблемите во интерес на нашата заедница.

Résumé

Certaines réussites et quelques problèmes du domaine de la sylviculture en RP Macédoine .

Le fond forestier de la RP de Macédoine est expressivement appauvri. De l'inventaire rapide fait en 1949 et 1950 on voit que de la surface forestière toute en Macédoine 20% sont des forêts hautes, 28% des forêts basses, 22% de maquis et 30% de surfaces dénudées.

Après la seconde guerre mondiale certains résultats ont été atteints quant au renouvellement et aux soins des forêts, mais dans ce domaine il rest encore beaucoup à faire.

De bons résultats ont été également obtenus dans la législation forestière dans laquelle une place spécialement remarquable occupe la loi sur l'interdiction de l'élevage des chèvres, la loi sur la défense des terrains en pente contre l'effet des torrents et l'effondrement et la loi du reboisement. Cependant il aurait fallu étudier les conditions pour l'approfondissement de ces prescriptions de la loi, en premier lieu apporter des prescriptions pour le régime ou liquidation des chèvres de sans (Capra, saanis).

La question de l'éducation technique et culturelle des gardes forestiers, l'organisation du service des ceintures forestières de protection et d'autres questions qui sont exposées dans cet article doivent se résoudre le plus tôt possible parce que cela est non seulement dans l'intérêt de la Sylviculture mais encore dans l'intérêt de notre économie entière.

Инж. Рад. Јоветик — Скопје

РЕЗУЛТАТИ ОД ФАКАЊЕТО НА ПОЛСКИ ЈАРЕБИЦИ НА ЛОВИШТЕТО НА ЗЕМЈОДЕЛСКО-ШУМАРСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Опис на теренот

За што поуспешно одржување на практичните вежби со студентите по шумарство и вршење научно-истражувачка работа од ловот, бившето Министерство за шумарство НРМ во јануари 1951 година го издвои ловиштето „Трубарево“ и го предаде на управување на Земјоделско-шумарскиот факултет во Скопје.

Ловиштето е оддалечено околу 10 км. од Скопје, а се простира низ реката Вардар, па во облик на правоаголник ја опфаќа неговата лева и десна обала. Површината изнесува 1.500 ха. Земјиштето е алувијален нанос со просечна надморска височина 350 метра. Поголем дел од тоа земјиште интензивно се користи во земјоделска цел, а помалиот, засолен дел, служи како пасиште. Крајобалното подрачје е местимично пошумено со брзорасни видови дрвја (врба, топола, јасен).

Како се гледа од овој кус опис ловиштето има оптимални услови за узгој на одредени видови дивеч, а во прв ред: фазани, полски јаребици и зајци. Недостаток на ловиштето е неограничената слобода на испашата. Особено во есен, од кога ќе се зберат земјоделските посеви и стоката слегне од планинските пасишта дивечот е постојано узнемируван. Да би се овој недостаток ублажил се пристапи кон подигнување на шумски култури на сите терени кои не можат да се користат во земјоделски цели. На тие површини пашата е забранета, а тука дивечот наоѓа потребен заклон и спокојствие. Слободниот простор помеѓу редовите

од дрвја се засејува со коноп, сточна репа и слично. Плодовите во есен не се собираат така што фазаните и јаребиците имаат преку зимата храна во доволни количини.

2. Состојба на дивечот

При презимањето на ловиштето затечени се на него само четири јата јаребици со вкупно околу 50 броја. Како е ловиштето во непосредна близина на Скопје, зајците беа наполно истребени, а фазаните, како нов вид, требаше да се донесат од други места. Наспротив, разните грабливци беа застапени во голем број. Поради тоа, првата мерка на уредување на ловиштето беше постојана и систематска борба против грабливците и полна забрана на ловот на корисниот дивеч. Веќе 1951 година даде добри резултати. Во есен истата година забележени се околу 10 зајци, а и бројот на јаребиците осетно нарасна.

Во јануари 1952 год. во ловиштето се пуштени 45 фазани во размер 1:4. Поради особено поволните природни услови како и преземените заштитни мерки и јако ограничениот отстрел нивниот број изнесува околу 300 парчиња.

3. Резултати од посматрањето на развојот и движењето на полските јаребици

Посебно внимание е посветено на негата на овој вид дивеч. Уште во почетокот на работите на уредување на ловиштето се имаше во предвид можноста за узгој на јаребици за продавање, односно замена за други видови дивеч. Поради тоа веќе од јануари 1951 година се вршени осматрувања и регистрација на сите елементи кои можат битно да влијаат на зголемувањето на бројната состојба и успехот за фаќање на полските јаребици.

Заклучоците до кои дојдовме на основа трогодишното проучување на биологијата на полските јаребици на конкретно ловиште се следните:

Разбиање на јатото во парови се врши во првата половина на февруари, а во втората половина парењето е веќе во течение.

Размер на половите е готово нормален т. е. 1,18 машки спрема 1 женка.

Просечниот број јајца по едно гнездо изнесува 10.

Процентот на неиспilenите јајца во 1952 година на 9 посматрани гнезда изнесуваше 20,6%, а во 1953 година на 10 гнезда 29,5%. Поради големите количини на врнежи во

периодот април—јули 1953 год. сметаме дека таа година е била изузетно неповолна за развој на зачетокот во јајцето, па во врска со тоа и процентот на отпаднали јајца од 20%, добиен на основа осмолрувањата од 1952 година, треба да се смета многу близок до реалниот просек.

Процентот на пропадналите гнезда во однос на вкупно пронајдените изнесуваше 24%.

Гнездата со неиспилените јајца се осмолрувани сè до 25 август, а во текот на целиот септември видени се парови со пилиња. Спрема тоа и факањето на јаребици не треба да почне пред крајот на октомври.

Есенска и пролетна селидба на полските јаребици на факултетското ловиште е редовна појава. Поради тоа и нивниот број осетно се менува во разни годишни времина. Ова не е последица на изменети услови на исхрана, туку е условено од степенот на влажноста на теренот. Земјиштето на Повардарието, за време на есенскиот дождлив период трајно е влажно, а поради тоа и ладно, па јаребиците одат на соседните брежулкасти, посуви и потопли терени.

Како последица на селењето секоја есен опаѓа бројот на јаребиците за половина, додека напролет, кога настапу-

ваат потопли и посуви дни се забележува поголем број парови одколку што беше останал на зимовање.

Покрај осмотрувањето за движењето на јаребиците за време на селењето вршено е осмотрување и на местата на нивното трајно или привремено задржување внатре во самото ловиште. Познато е дека ни најидеалното ловиште не дава на целата своја површина еднакви поволни услови за живот на одреден вид дивеч. Наспротив, додека поедини делови имаат наполно оптимални услови, другите, за узгод на истиот вид, воопшто не доаѓаат во обзир. Тие разлики можат да бидат трајни, а можат да се појават во поблага или поопшта форма, само во одредено годишно доба. Кај полските јаребици, сем познатото на такви места, треба да биде запознато и нивното движење во одредено време на денот. Како таа одбира различни терени, веќе спрема тоа дали бара храна или спокојствие, треба при фаќањето за тоа да се води сметка.

Посебно го проучуваме односувањето на исплашените јата. Без посебни причини, еднаш подигнати јаребици, по правило не го менуваат правецот на летењето. Бидејќи во есен има малу терени на кои се задржуваат со удоволствие, тоа исплашеното јато редовно се запира уште на првата најблиска парцела, на која наоѓаат исти, или слични услови, како на парцелата од која се подигнале. Ако раководителот на фаќањето не е добро запознаен и со овие чињеници, мрежата ќе остане празна и покрај големиот број јаребици. Наспротив, оваа особина на полските јаребици, како и фактот да подигнатото јато скоро редовно се враќа повторно на местото каде ги најдовме прв пат, треба максимално да се користи при фаќањето. Би било сосем погрешно, а и штетно, често пренесување на мрежата. Користејќи ги правилно само оние места каде во одредено време се задржуваат неколку јата јаребици можеме само со една поставена мрежа да ги пофаќаме скоро сите јаребици. Мрежата можеме и по два, па и три дена да ја оставиме на истото место, а навечер не треба да се вadi оти често пати јатото и само, при прелетувањето, ќе улети во мрежата. Освен тоа, на овој начин ќе уштедime многу и во времето. Јаребиците не треба постојано да се узнемируваат оти во тој случај конечно пак ќе одлетаат на поодалечени терени, а јатата ќе се разбиат. Ако се сепак ова случи, на тоа место треба фаќањето да се прекине за неколку дена т. е. додека не се вратат сите јата на старото бораилиште. Секако да опишаното односување на јаребиците важи само за одредено годишно доба, т. е. есен, кога се по правило врши и фаќа-

њето. Додека не е отпочнала бербата на царевката јаребиците се задржуваат најмногу во нив. Скоро преку целиот ден, а особено за време на горештините, тоа им е најмило боравилиште. Бидејќи скоро половината на земјоделското земјиште на ова ловиште се ползува за произведување на царевка, тоа ни фаќањето не може да отпочне пред да е почнала бербата на царевката. Јако големиот број на парцели, кои им даваат приближно исти услови за живот, ја овозможуваат секоја контрола на нивниот број и движење. Исто така би било неправилно да се чека целата царевка да се собере па тогаш да отпочне со фаќањето. Успехот ќе биде посигурен и подобар ако го искористиме времето кога

е останало најмногу една четвртина необрана царевка. Скоро на секоја од тие парцели ќе најдиме едно или повеќе јата јаребици, а исплашените, во колку не улетаат во мрежата, ќе се задржат веќе на првата, уште несобрана царевка.

4. Резултати од фаќањето

Имајќи во предвид да засега во Македонија можеме од живиот дивеч да фаќаме само полски јаребици, а евентуално и камењарки, тоа и овогодишната акција имаше колку пропаганден карактер, толку исто и прибирање по-

требни искуства за една поширока акција. Фаќањето беше препуштено на државното претпријатие „Беље“ од Белград, кое се занимава со купување и продавање на жива дивеч. За оваа цел тоа е набавило 300 метра долга и 7,5 метра висока мрежа. Мрежата се монтира на 10 столба кои се составени од два дела секој по 3,5 метра долги. Столбовите се врзуваат со конец за колци кои се високи 0,80 до 1,00 метар. Мрежата и столбовите се монтирани така што се добива потребен пад кон правецот од каде се очекува налет на јаребици. На тој начин тие посигурно упаѓаат во цепот кој се добива со пресавивањето на долниот дел од мрежата до височина околу 1,50 метра. Мрежата и останатиот прибор за фаќање мораат да се пренесуваат со кола што во извесна мера ја отежува и оспорува работата, оти на теренот нема доволно патишта. За монтирање на мрежата и потерување на јаребиците од околните терени потребно е да се ангажираат осам до десет работници.

Првото разапнување на мрежата отпочна на 19. ноември во 7 саатот а заврши истиот ден во 11 саатот. Земајќи го во обзир недостигот на секое искуство сметаме дека за монтирање на мрежата со искусни работници е потребно околу 2 саата. Од 11 до 16 сатот направени се три потерувања и дигнато е 5 јата јаребици со просечно 12 јаребици во секое јато. Само едно јато улете директно во мрежата. Сите јаребици се слизнаа низ косината на мрежата во цепот нр 7 од нив веднаш побегнаа, што треба да се припише на многу големиот отвор, кој беше оставен помеѓу горниот раб на цепот и косината на мрежата. Останалите јата прелетаа лево или десно од мрежата. Спрема тоа во првиот ден на фаќањето е подигнато 60 јаребици од кои во мрежата улетеа 12, а фактички фатено 6 јаребици. Мрежата не беше одстранета така што едно јато од 14 јаребици пред самиот сумрак упадна во мрежата само, а чуварот успеал да фати од нив само 3 така што вкупниот резултат во тој ден износи 9 јаребици.

На 20. ноември фаќањето продолжи на истото место. Извршени се две потерувања и дигнато три јата со просечно по 10 јаребици во едно јато. Едно јато упадна во мрежата, но само две се задржаа. Другите две јата пролетеа покрај мрежата. Фаќањето е прекинато во 14,30 саатот, а мрежата е оставена на истото место. Околу 16 сатот при прелетувањето упадна во мрежата едно јато од 9 јаребици од кои чуварот успеал да фати само три.

Вториот ден на фаќањето подигнато е околу 30 јаребици, а фатено само две. Без потерувања се фатени уште

Табела бр. 1

Преглед на пронајдените и фатените јаребичи на ловишето на земјоделско-шумарскиот факултет во Скопје во времето од 19—25-XI-1953 год.-

Дата на фаќањето	број		Вкупно подигнато		Просечно по едно		Од подигнати јаребичи				Од јаребичите втерано во мрежа				Без потеруваче при прелетање упаднало во мрежа		Од јаребичи кои сами улетале во мрежа		Вкупно			
	Потерувача	Подигнато	јата	броја	јата	броја	Од летало во мрежа	Упаднало во мрежа	јата	броја	Фатени	Излетале од мрежа	јата	броја	Фатени	Излетале од мрежа	Фатени	Излетале од мрежа	Потерано	Улетало во мрежа	Фатено	Излетано од мрежа
19/XI	3	5	4	48	1	12					6	6			3	11			74	26	9	17
20/XI	2	3	2	20	1	10					2	8			3	6			39	19	5	14
21/XI	5	13	8	80	5	50					25	25			—	—			130	50	25	25
23/XI	3	7	4	36	3	27					7	20			2	18			81	45	15	30
24/XI	1	6	4	52	2	23					7	19			2	16			94	42	9	33
25/XI	4	5	4	24	1	6					1	5			—	—			30	6	1	5
Вкупно	18	39	26	260	13	131					48	83			6	57			448	188	64	124

три јаребици така што конечниот резултат на тој ден изнесува 5 јаребици.

На 21. ноември мрежата е дигната и поставена во полето помеѓу неколку парцели на кои царевката уште не беше обрана. Во 9 саатот е завршено поставување на мрежата и отпочна фаќањето. Покренати беа три јата со просечно по 8 јаребици во јато. Двете јата високо прелетеа, а третото удри директно во мрежата. Фатени се 4 јаребици. Во другото потерување подигнати се 4 јата со просечно по 12 јаребици во јато. Едно јато пролете покрај, а трите упаднаа во мрежата. Во мрежата се задржаа 19 јаребици.

Во третото потерување дигнати се две јата со просечно по 8 јаребици во јато. Обете јата прелетеа високо над мрежата. Овој пат дигнат е и еден петел (фазан) кој удри во мрежата, лесно ја проби и излета на другата страна.

Во четвртото потерување подигнати се три јата. Во двете јата имаше просечно по 11 јаребици, додека во третото јато имаше околу 25 јаребици. Двете јата ја прелетеа мрежата, а третото пројде покрај неа.

Конечно во петтото потерување е подигнато едно јато од 7 јаребици. Фатена е само една, а останалите одлетеа.

Спрема тоа вкупниот резултат во третиот ден изнесува 25 јаребици фатени од вкупно подигнати 130 јаребици.

На 22. ноември не е вршено фаќање.

На 23. ноември фаќањето продолжи на истото место. Во 8,30 сатот едно јато од 18 јаребици при прелетувањето удри во мрежата од задната страна, слизна на земја, а потоа се разлета лево и десно.

Во првото потерување подигнато е едно јато од 20 јаребици, но пролета над мрежата. Непосредно по завршувањето на првото потерување едно јато од 18 јаребици улете само во мрежата, но фатено е само 5 од нив.

Во 10,30 саатот мрежата е демонтирана и пренесена на суседниот терен, оддалечен околу еден километар. Земјштето на овој терен е претежно голо. Во 12,30 саатот е завршено разапнувањето на мрежата. Во првото потерување подигнати се четири јата со просечно 9 јаребици во јато. Едно јато одлете во спротивниот правец од мрежата, второто мина од страна, а двете улетеа во мрежата. Во неа се задржаа само 4 јаребици, додека останатите побегнаа.

Во второто потерување подигнати се две јата со просечно по 5 јаребици во јато. Едното помина одстрана, а другото улете во мрежата. Фатени се три јаребици.

Мрежата преку ноќта остана на истото место, а приквечер чуварот извади од неа 4 јаребици кои сами улетеа при прелетувањето.

Конечен резултат од 23. ноември беше: 4 подигнати јата со вкупно 43 јаребици од кои е фатено 11. Заедно со 4 јаребици кои сами улетале во мрежата тој ден е фатено 15 јаребици.

На 24. ноември дигната е мрежата и пренесена на левата обала на Вардар. Дигање на мрежата, пренос преку Вардар и разапнувањето траеше од 7 до 14 саатот.

Во првото потерување се подигнати 6 јата со просечно по 13 јаребици во јато. 4 јата делимично ја прелетаа мрежата, а делимично поминаа одстрана. Другите две јата улетеа во мрежата. Во мрежата останаа 7 броја, а останатите излетеа. Веднаш по завршеното потерување едно јато од 16 јаребици само улете во мрежата, но се фатени само две, додека останатите побегнаа. Вкупно на тој ден е подигнато околу 94 јаребици, а од нив е фатено вкупно 9.

На 25. ноември фаќањето продолжи на истото место. Пред да отпочне самото фаќање при прегледување на мрежата најдени се во неа две јаребици кои беа наполно рас-

трнати од непознати грабливци. Фаќањето е вршено од 8 до 14 саатот за кое време се извршени 4 потерувања. Дигнато е 5 јата со просечно 6 јаребици во јато. Во мрежата улета само едно јато, а фатено е само 1 јаребица.

Табела бр. 2

однос на фатените и побегнатите јаребици спрема вкупно забележаните

Забележано јаребици					Од јаребици кои се улетале во мрежата			
Вкупно	Упаднато во мрежа	%	Олетало во мрежа	%	Фатено	%	Излетало во мрежа	%
448	188	41,96	260	58,04	64	34,04	124	65,96

Ако се земе во обзир да е мрежата поставена на три места и да е почетната линија за потерување одалечена од мрежата просечно околу 800 метра, тоа бројот на забележените јаребици е напълно задоволителен. Исто така е задоволителен и процентот на јаребиците кои улетеле во мрежата, а чиј број изнесува 40% од вкупно подигнатите јаребици. Не задоволува конечниот резултат т. е. бројот на стварно фатените јаребици, кој изнесува 34% од сите јаребици кои улетеле во мрежата. Оваков слаб успех е последица на недоволното искуство околу монтирањето на мрежата, а особено на нејниот долни дел, кој го чини цепот. Ако се остави да е отворот на цепот проширен тогаш јаребиците излетуваат пред да сме успеале да се приближиме. Наспротив, ако е отворот на цепот премногу тесен јаребиците кога удираат во мрежата исклизнуваат низ косината, не упаѓат во цепот, туку покрај мрежата на земја.

Заклучок

Македонија е најбогата република во однос на бројната состојба на полски јаребици. Истовремено бројот на зајци, срњи и друга корисна дивеч е далеку понизок од

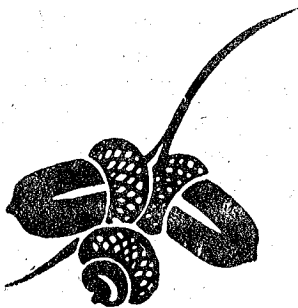
нормалниот. Спрема тоа, една од мерките која треба да се преземе при работата за подигнување на ловството на НР Македонија е фаќање на живи јаребици и замена за видови во кои засега оскудеваме. Да би осигурале полн успех потребно е веднаш да се издвојат терените на кои ќе се врши фаќање и на истите да се вршат сите потребни посматрања. На терените одредени за фаќање треба ловот на полно да се забрани и преземат потребни мерки за уништување на грабливците. Во таа работа шумарските стручњаци треба да им пружат што поширока помош на ловечките друштва.

Résumé

Résultats de la chasse aux perdrix chamoêtres sur la chasse gardée de la Faculté d'agriculture et de sylviculture de Skopje.

Dans l'espace entre le 19 Novembre jusqu'au 25 Novembre 1953 l'entreprise de l'état „Belje” a fait un essai de capture de perdrix champêtres sur la chasse gardée de la Faculté d'agriculture et de sylviculture de Skopje. C'est en même temps un premier essai de ce genre en Macédoine. La capture a été faite avec un filet dont la longueur s'élevait à 300 m. et la hauteur à 7,5 m.

Quoique n'ayant pas l'expérience nécessaire, les résultats sont tout à fait satisfaisant, et il faudrait dans ce sens étendre cette façon de chasser des perdrix champêtres vivantes, surtout en Macédoine qui en est très riche.

Инж. Страхил Тодоровски — Скопје

ИСКОРИСТУВАЊЕ НА ШУМИТЕ ВО ПЕРИОДОТ 1947—52 ВО НР МАКЕДОНИЈА

(Шумски сортименти — Општ приказ)

У в о д

Потреба за дрво, како суровинска материја, многу изразито се осеќа за време и после завршување на втората светска војна. Залечување на раните од војната и брзиот развото на индустријата воопшто условуваат, покрај другото, и широка употреба на дрвото. Затоа во внатрешната и надворешната трговија на многу земји како и на светскиот пазар, тоа зазема едно од најглавните места. Таквата полсжба произвика упретнување на многу суровински бази во продукцијата. Благодарение на тоа кај нас се отвара приличен број неотворени шумски комплекси и се организира искористување на една индустриска база. Тој период паѓа од 1945—1947 година. Во тоа време паѓа и почетокот на поширокото развивање на дрвната индустрија во НРМ.

Со цел да се овозможи запознавање развојот на искористување на шумите кај нас, ќе ги изнесеме во општи линии некои особености, задржувајќи се на досегашниот начин на работа.

Организација и положај на суровинските бази

Во периодот помеѓу двете светски војни постоела настојување да шумарскиот стручњак постепено се развива и како дрвно-индустриски привредник. Се воведува таканаречено искористување на државни шуми во сопствена режија преку еден вид шумски манипулации, под раководство на управно-административните единици (шумски

управи). Во споредба со денешните, тие беа со доста мал обим на делатноста. Уште во 1922/23 година при шумските управи во Битола, Гевгелија, Тетово и Охрид се организираат државни режии, со задаток да ги искористуваат поедините шумски комплекси. Од нив едни, поради неекономичност, брзо ликвидираа, додека другите се одржаа сè до отпочнување на втората светска војна. Главен сортимент којшто се произведуваше, беше огревното дрво, а техничката граѓа беше сосема малку застапена. Sprema податоците на Ругале во периодот 1922—1932 изработено е 37.464 пр. м. огревно дрво.* Во 1939 е произведено околу 20.000 пр. м.** (за другиот период ни недостануваат податоци).

По ослободувањето за искористување во прв ред доаѓаат отворените шумски комплекси. Кон средината на 1945 година се организира републичко претпријатие за искористување на шумите под назив „Федерално шумско-индустриско претпријатие“ (Фешума). Тоа отпочнува со работа главно во старите објекти: Висока Чука, Караорман, Јама, Сретково и др. а упоредо врши припрема за отварање на нови подрачја. Во текот на 1946 година веќе се отвараат некои нови објекти како: Песјак, Дреново, Церова Полјана, Крива Река и др. Тогаш огревното дрво најповеќе е застапено во производството. Но покасно се отпочнува со произведување и на техничко дрво. Sprema непотполните податоци, се смета дека е во периодот 1945—47 произведено околу 80.000 пр. м огревно и 10.000 м³ техничко дрво.

Преминувањето на планско производство, дрвно-индустриското произведување го затекнува да се одвива преку четири главни теренски единици-шумски стопанства, со седишта во Кичево, Битола, Берово и Скопје. Во почетокот како содржина на својата работа стопанствата имаа стопанско-узгоен и експлоатационен карактер. Подоцна истите се диференцираат на чисто стопанско-узгоен и дрвно-индустриски смер. Во делокругот на последните преминува искористувањето на шумите.

Sprema географската положба, шумските стопанства опфаќаа приближно една помала шумско-стопанска област. Така шумското стопанство во Кичево ги опфаќаше шумските комплекси коишто се наоѓаат во горниот и средниот тек на реката Треска и нејзините притоки. Исклучок

* Ј. Ругале: искористување државних шума Јужне Србије у властитој режии 1913—33, Шум. лист Загреб, 1934.

** Завод за статистика и евиденција НРМ.

чини шумско-стопанската единица „Караорман“ којашто гравитира кон сливот на Црниот Дрим. За искористување доаѓаат предвид зрелите шумски комплекси, распоредени на источните и југо-источните падини на планината Бистра и нејзините огранци, североисточните падини на Стогово, северо-источните на Илинските планини, источната страна на Караорман и западната на Славеј.

Шумското стопанство во Битола ги зима предвид за искористување шумските комплекси во средниот тек на реката Црна и нејзините притоки. Тука доаѓаат зрелите шумски комплекси на северните и северо-западните падини на главниот планински масив Нице.

Шумското стопанство во Берово се ограничува на горниот и средниот слив на реката Брегалница со нејзините притоки. Тоа ги искористува зрелите шумски комплекси распоредени на западните и северо-западните страни на Малешевските планини, северните страни на Огражден и Плачковица.

Шумското стопанство во Скопје по своето распространување зафаќа најголемо пространство. Се простира од извориштето на реката Вардар па сè до испод Демир Капија. Тоа ги зима предвид за искористување зрелите шумски комплекси, коишто се наоѓаат на повисоките делови на планинските масиви или нивните огранци, како: Буковиќ, Добра вода, Осогово, Јакупица и Кожуф (Висока Чука).

Со реорганизацијата на четирите шумски стопанства, се ствараат посебни шумски стопанства со чисто стопанско-узгоен карактер и осум дрвно-индустриски единици, од кои четири претпријатија и четири шумски самостојни манипулации. Беровското стопанство се разделува на Беровско и Кочанско, а од Скопското се оформуваат четири шумски манипулации. Кичевското и Битолското шумско-индустриски претпријатија ги задржуваат главно поранешните комплекси за искористување. Спрема оваа положба, претпријатијата и манипулациите работат во комплексите изнесени во табелата број 1. (види табела).

Работна рака

Важен фактор за правилна организација и квалитетно произведување е добра работна рака. Извор на работната рака за искористување на шумите е Македонија. Многу мал процент повремено се упослува од другите републики. Се смета дека средно годишно е било упослено во искористување на шумите и помошните работи околу него 1200 до 1500 работници. За поедини шумски комплекси работ-

Табела бр. 1

Стопански единици во кои работат шумските
претпријатија

Ред. број	Шумско-инду- стриско прет- пријатие или манипулација	СТОПАНСКА ЕДИНИЦА							
		Наименование	Површина под шума со ши- кара ха.	Год. етар м²	Од тоа				
					Бука м³	Бор м³	Даб м³	Ела м³	Јасика м³
1.	Кичево	Дреново	6701	14524	14524	—	—	—	—
		Песјак	5340	11736	10952	—	—	—	—
		Прострање	3335	1843	1843	—	784	—	—
		Караорман	6111	5970	5193	—	—	—	—
		Јама-Стогово	4218	12730	12730	—	777	—	—
		Вистра III	2553	1578	1578	—	—	—	—
	Сè:	28258	48384	46323	—	1561	—	—	
2.	Витолиште	Козјак-Трибор	3003	8960	—	8960	—	—	—
		Кајмакчалан	13400	9950	4300	4525	—	1125	—
		Доро Поле	10149	23875	5744	18171	—	—	—
		Рожден-Мај- дан	Сè:	26552	42785	10044	31616	1125	—
3.	Кочани	Плачковица I	12959	23036	22612	—	—	—	424
		Плачковица II	11768	18253	17021	805	—	—	427
		Сè	24.27	41289	39633	805	—	—	851
4.	Берово	Джами-тепе-Ог- ражде I	4878	4725	4725	—	—	—	—
		Оешеник-Безга- штево	6041	6815	6815	—	—	—	—
		Горна Брегални- ца	2826	7110	5550	1560	—	—	—
		Ратовска река- Заманица	4426	15100	11870	3230	—	—	—
		Сè:	18171	33750	28960	4790	—	—	—
5.	Милетково	Дошница	7634	16775	16284	60	231	200	—
6.	Сретково	Фуковиќ	7551	1123	917	—	206	—	—
		(Сретково)	8079	6033	5926	—	107	—	—
		Железна река	15630	7156	6843	—	313	—	—
7.	Узем	Крива река	3983	5000	5000	—	—	—	—
8.	Богомила	Горна Бабуна	5217	2275	2275	—	—	—	—
Вкупно:			130.502	197414	155862	37271	2105	1325	851

Напомена. Податоците се користени од Заводот за уредување
на шумите на НР Македон

ната рака се добива од непосредна близина. Поредок е случајот да е од подалечните места. Во голем дел таа е почетничка, неквалификувана, не свикната на работа во искористување на шумите. Ова нарочно се гледа во изработка на квалитетната лисјарска обловина и привлекување на потешките шумски сортименти до привремените складишта во шума. Непостојаност и сезонско учествување на еден замашен процент од работната рака во дрвното производство, го отежува и забавува подигнувањето на квалитетни кадрови и совладувањето техниката на производството. Во последниве години, со стабилизирањето и устулувањето на работната рака, состојбата е знатно подобрена.

Карактерот на искористувањето на шумите е таков да производството се одвива по етапи-фази. Во планинските терени, како што се нашите, застапени се главно три фази: 1. сеча и изработка, 2. дотур (привлекување до привремените шумски складишта) и 3. извоз. За појасно излагање ќе се задржиме поодделно на секоја од нив.

Сеча и изработка

Сечата и изработката на шумските сортименти во НРМ се врши на лисјарски и четинарски дрвни видови. Од лисјарските најповеќе е застапена буката, многу малку дабот и јасиката, а од четинарските црниот и белиот бор и нешто малку елата. Главен производител на четинарите е претпријатието „Црни бор“ — Витолиште и нешто претпријатието во Берово, додека буковината е предмет на работа на сите останати. Уште од почетокот се пристапува кон изработка на голем број сортименти. Во периодот 1947—52 е произведено по главните видови на дрвото и сортименти како што ни покажува табелата бр. 2 (види табела).

Изразено во обла дрвна маса се добива следнава слика:

Година	1947	1948	1949	1950	1951	1952
Обла маса четин, m³	24640	25772	37490	23378	18386	25737
Обла маса лисјар. m³	66485	106640	105411	81008	116289	77945
Вкупна обла маса m³	91365	132412	142.01	104386	134684	103682

Релативен однос на техничката и огревната (во огревната маса е застапен и известен процент на целулозно лисјарско дрво) дрвна маса, сметано заедно за четинарите и лисјарите е:

Фаза: сеча и изработка

Искористување на шумите преку дрвно-индустриски претпријатија

Табела бр. 2

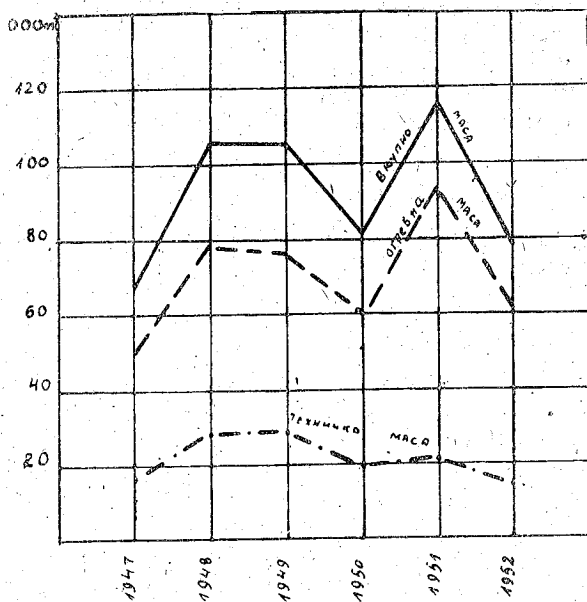
Р. Број	СОРТИМЕНТИ	Единица мера	ГОДИНИ							
			1939	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952
1	Трупци за пилење четинарски	м ³	—	—	21100	19860	29460	17965	15268	19705
2	Трупци за пилење лисјарски	"	—	—	9270	14650	17010	14141	12762	6620
3	Јамско дрво четинарско	"	—	—	1250	1510	3380	3599	1336	6032
4	Јамско дрво од тврди лисјари	"	—	—	1350	2820	1950	330	664	1956
5	Електрични и П.Т.Г. столбови четинарски	"	—	—	1620	380	1050	41	75	—
6	Шипови четинарски	"	—	—	—	1530	3020	1773	1690	—
7	Делкана граѓа четинарска	"	—	—	740	1620	60	—	11	—
8	Делкана граѓа лисјарска	"	—	—	390	290	—	96	—	—
9	Железнички нормални делкани пративи четинарски	"	—	—	480	—	—	—	—	—
10	Железнички нормални делкани пративи лисјарски	"	—	—	1690	3760	3600	1538	2746	2782
11	Железнички ускотрач, делкани пративи лисјарски	"	—	—	—	1090	600	—	638	847
12	Целено дрво тврди лисјари	"	—	—	590	150	430	590	691	257
13	Огрено дрво тврди лисјари	пр. м.	—	—	76300	118860	115090	91877	142776	94426
14	Борови пањези	"	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Дрвен јаглен	т.	—	—	56	200	310	161	200	—
Робна маса четинарска		м ³	—	—	24700	24900	37470	23378	18380	25737
Робна маса лисјарска		"	—	—	63379	101319	100413	78420	111603	73839
Вкупна робна маса		м ³	—	—	87579	126219	137883	101798	129985	99576

НАПОМЕНА: Податоците се користени од платаните документи на претпријатијата и годишните извештаи на бившите Министерства и Главни дирекции.

Година:	1947	1948	1949	1950	1951	1952
Техничка маса %	45,18	46,68	46,25	41,80	30,13	40,81
Огревна маса %	54,82	53,32	53,75	58,20	69,87	59,19

Големиот процент на техничката маса го покачува техничкото дрво од четинарите. Но тие учествуваат во вкупното производство со 13,65—26,32%, остатокот отпаѓа на лисјарите, каде што е главен вид буката. Тамо пак состојбата можеме да ја видиме од сликата 1. која ни ја изразува лисјарската дрвна маса.

Спрема тоа се гледа дека минимално користење на лисјарската дрвна маса е било во 1951 (19,08%), а максимално во 1949 (27,12%), или средно 23,83%. Ако се земе

Сл. 1. Користење на лисјарска дрвна маса

предвид горниот показател, се утврдува дека користење на лисјарската дрвна маса не е задоволително. Во зрелите букови шуми од преборно-прашумски карактер требало би да се добие барем 25—28% техничко дрво. Во уредените и одгледувани шуми тој знатно се покачува. За изминатиот период можат да се наведат објективни причини како: не-

доволна отвореност на шумските комплекси, работа под доста неповолни услови на стрмни терени, коишто го отежуваа транспортот и др. Субјективни пак се: релативно слабиот квалитет на шумскиот работник, недоволно познавање прописите за кроење во сортименти, покажување недоверчивост во обрачун на зарадата за поедини технички сортименти, работа само со секира на поедини сечишта и др. На користење дрвната маса влијаеше и должината на изработуваните сортименти. Кај нас е пракса да се изработуваат претежно долгите, додека покусите, како за потребите на занаетството, воопшто не се зимат предвид. Тоа пак знатно ќе може да го зголеми процентот на користењето на дрвната маса.

Како што ни покажуваат податоците, користењето оди во границите на денешната производна моќ на шумите. Кулминација достигнува во 1949 година со 143 илјади м³ обла дрвна маса или изразено во стојашта, би изнесувало околу 180 илјади м³ што е помалу од годишниот етат. Во овој смисол е таа незгода, што се за сметка на некои недоволно разработени комплекси оптеретуваат оние со развиен систем од транспортни направи. Во задниве години имаме извесно опаѓање, кое се должи веројатно прво, на доста насобрани залихи и друго, на општата економска стабилизација.

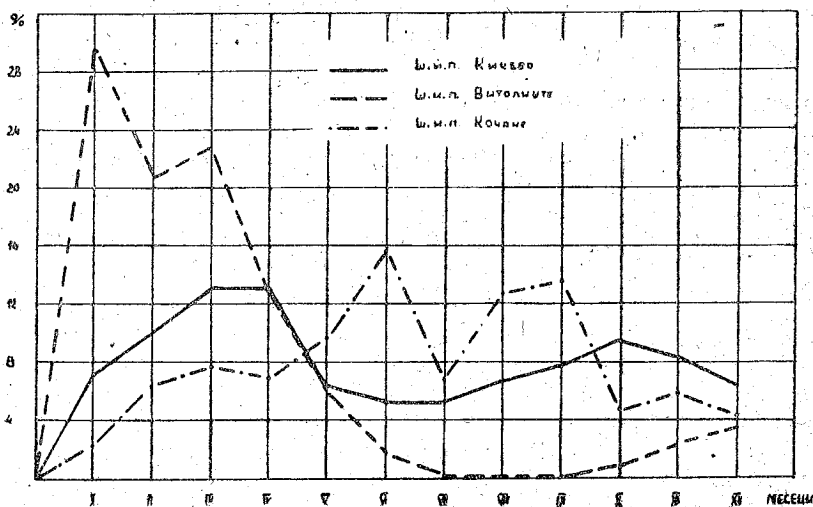
Во поглед на сезонот, сечата покажува најголем интензитет во зимскиот период, нарочно четинарските видови. Со обимност е исполнет октомври-април. Кај лисјарските видови постои извесна тенденција да работата се одвива и преку лето, што во целина не може да се приеме за исправно. Кај нив достигнува кулминација во март-мај. Иначе се работи преку целата година. Донекаде ова го оправдува положбајот на буковите шумски комплекси, коишто се наоѓаат на релативно голема надморска височина (1200—1800 м.), каде што преку зимскиот период снежната покривка достигнува 1—2 м. Тоа, и положбата на слабата опитност со зимската сеча делуваа негативно на нејзиниот интензитет. Како карактеристични можеме да ги наведеме трите најголеми претпријатија коишто учествуваат во вкупното производство во наведените години со 64% односно 67%. Текот на сечата е изнесен во сликите 2 и 3.

Гро на сечата се обавува со двурачна пила и секира, помалу само со секира, а сосем малку само со двурачна пила. Воведување на рачни механички пили не можеше да најде до сега широка примена. Како причини од теренот се наведуваат големата тежина на

механичката пила, кое отежува ракување нарочно на стрмите терени, недоволен број на квалификувани работници, брзо кварење, недоволно резервни делови, отдалеченост на механичарските работилници за поправка, невозможна поголема концентрација на пилите поради малите шумски комплекси и др. Направениот опит во 1948 год. во кичевското претпријатие даде многу слаби резултати. Покрај другото, причината за тоа беше и слабата организација.

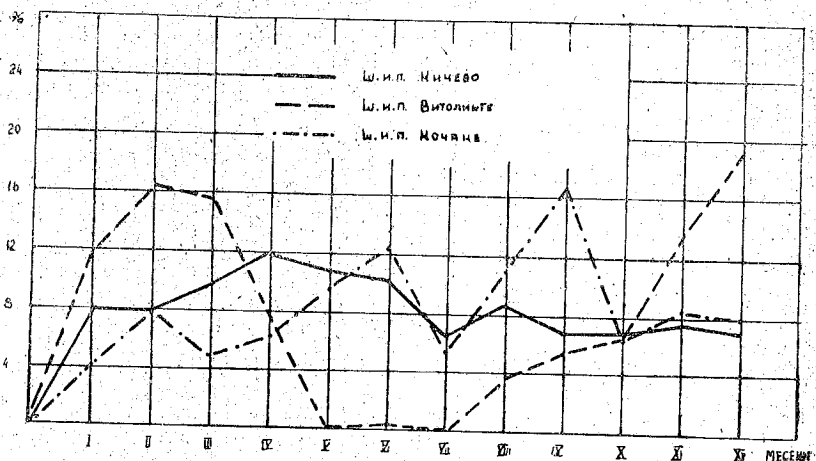
Главна организациона форма во спроведување на сечата е група од 2—3 човека, поретко од 4—5. Расподелба на работата во групата не е строго извршена. Спрема потреба сите учесници можат да ги изведуваат основните операции околу соборувањето на стеблата. Дури при изработка на делканите или целените сортименти се препушта работата на поопитните. Бригадниот систем на работата не најде голема примена. Недостаточна опитност во организацијата, недетализирано решение во поглед на наградата на учесниците во бригадата, релативно подеднаква умешност во обавување сите операции во сечата и обработката не дозволува некоја поширока диференцијација во бригадата, несталност на учесниците. Сето тоа е причина да не може да најде широка примена бригадниот систем во дрвното производство.

Како што се гледа од табелата бр. 2 главен сортимент, којшто преовладува во производството е огревното дрво. Тоа е логично кај лисјарите (буковината) коишто се во претежно поголема количина. Поедини манипулации скоро исклучиво се бават со него. Тоа не значи дека суровината

Сл. бр. 2 Сеча во 1950

не може да се използва за некој друг технички сортимент. Решавачка ролја моментално играат транспортните услови. Во 1948 се направи опит да се произведува обловина за лущетење, но ова не даде добри резултати. Во поголема мера причините се субјективни. Поедини состоини од наведените шумски комплекси се доста квалитетни и имаат можност да лифериуваат извесен процент обловина за лущетење. Во овој смер недостигнува на теренот доволно познавање и опитност. После огревното дрво важно место во

Сл. бр. 3. Сеча во 1951

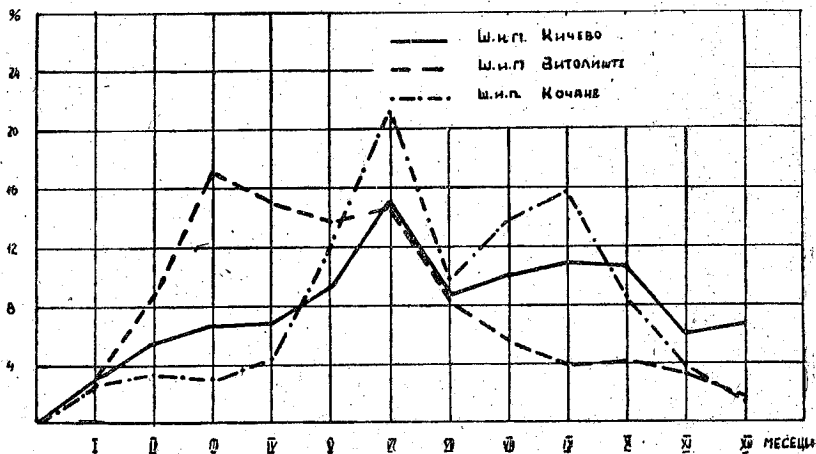
производството припаѓа на обловината за пилење и делкање на прагови. Од вкупната обла маса таа чини 25,9 до 38,4%, а пак само лисјарската учествува со 16,8—24,1%. Останатите сортименти, земено поединечно, учествуваат релативно со помал процент.

Д о т у р

Привлекување на шумските сортименти до времените складишта, коишто се распоредени покрај главните извозни патишта или направи, претставува една од најпроблематичните фази на работата во искористувањето на шумите. Разнородноста на теренските услови бара и различитото решавање на дотурот. При интензивното стопанство, каде што е однапред изграден систем од направи за транспорт, дотурот не задава голема грижа. Но при едно

екстензивно стопанисување, како што е до сега нашето, каде што се под доста тешки услови изведува отварање на шумите, дотурот претставува најважна операција. Решавање на транспортната проблематика, вклучително и дотурот, се изведува уште во организационата фаза на искористувањето на еден шумски комплекс. Во генерални линии се одредува начинот на дотурот во поедини делови на комплексот. Деталите се обработуваат непосредно пред отпочнување на работата во односниот дел.

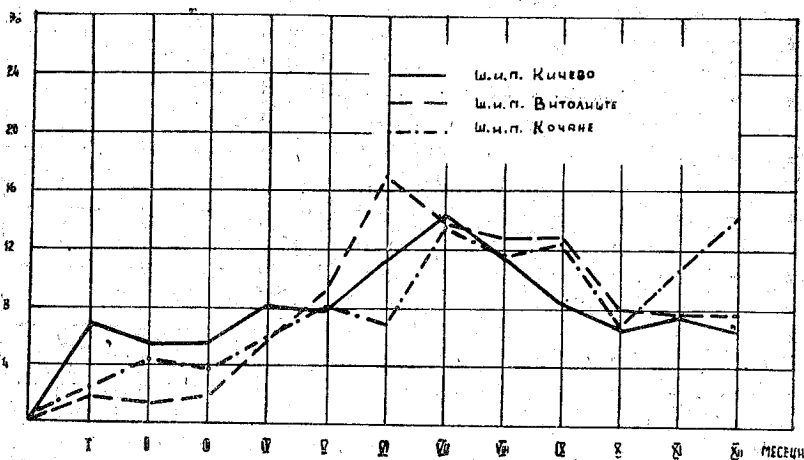
Кај нас дотурот се врши во најголема мера со анимална вуча. Застапени се: људско санкање, запрежна вуча по земја, запрежно санкање, товарен добиток, тумбање, лифрање и други. Механичката вуча помалку е застапена, а на задно место стои гравитацијата. Тежнението за интен-

Сл. бр. 4. Дотур во 1950

зивирање на шумското стопанисување го оправдува изградувањето на густа мрежа од транспортни направи по земја, по кои е најчесто условен дотурот со анимална вуча. Со анималната вуча се привлекува приближно 70% од вкупното производство. Од овој процент на запрега и товарњаци отпаѓа околу 60%, а на људско санкање и другите начини околу 40%. Со механичка вуча се врши дотур на 15—20%. Како средства за механичка вуча служат трактори, жичани линии тип Wyssen и др. На околу 10% од дрвната маса се врши дотур со гравитациони направи. Како средства за гравитационен дотур служат земјани и суви

дрвени рижи. Дрвените рижи најчесто се употребуваат за полесните сортименти-огревно дрво, мали прагови, а поретко се прават за потешките. Сулјавици се користат главно за тешката обловина. Обично рижите се користат како наставак на другите начини на дотур. Со анимална вуча се дотураат како тешките така и лесните сортименти. За лесните се користи и људска снага, за потешките запрежна анимална вуча. Запрежната анимална вуча е застапена по сите претпријатија, но само еден дел од неа е сопственост на претпријатијата, а голем процент е услужна. Со механичка вуча се дотуруваат главно тешките сортименти. Најмногу е застапена во претпријатието Витолинште, нешто помалку во Кочани и Кичево.

Сл. бр. 5. Дотур во 1951

Спрема расположивите податоци, во периодот 1947—52 е реализиран дотурот како што ни покажува табелата 3. (види табела).

Најголем интензитет дотурот достигнува во летните месеци. Периодот мај-октомври е исполнет со најголема обимност. Зимскиот дотур по сѐг е сосема малку застапен. Неопитност на нашиот работник во зимскиот дотур, а извршување на сечата во најголема обимност преку зимскиот сезон, овозможува натрупување на големи количини дрвни сортименти во сечиштето. Поради релативно кусиот пролетен сезон, нема можност наеднаш да се дотурат сите сортименти од зимската сеча и од текуќата пролетна. Затоа

Табела бр. 3

Фаза: Дотур

Искористување на шумите преку дрвно-индустриски претпријатија

Р. број	СОРТИМЕНТИ	Единица мера	ГОДИНИ							
			1939	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952
1	Групци за пилене четинарски	м ³	—	—	19790	18280	23830	28490	19382	20995
2	Групци за пилене лисјарски	"	—	—	5090	11760	14560	15403	10363	8379
3	Јамско дрво четинарско	"	—	—	1040	980	2120	3793	2344	4268
4	Јамско дрво од тврди лисјари	"	—	—	820	760	1450	17	548	1333
5	Електрични и П.Г.Г. столови четинарски	"	—	—	890	380	590	89	75	—
6	Шипови четинарски	"	—	—	—	1000	1750	1954	1389	—
7	Делкана граѓа четинарска	"	—	—	770	580	1300	784	67	—
8	Делкана граѓа лисјарска	"	—	—	340	150	—	78	—	—
9	Железнички нормални делкани пратови четинарски	"	—	—	480	—	—	—	—	—
10	Железнички нормални делкани пратови лисјарски	"	—	—	1940	3120	2740	1795	2562	2710
11	Железнички ускогач. делкани пратови лисјарски	"	—	—	—	1010	570	34	602	826
12	Цепено дрво тврди лисјари	"	—	—	670	150	410	559	612	283
13	Огривно дрво тврди лисјари	пр. м.	—	—	68300	90850	138090	111049	114649	116292
14	Борови пањев	"	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Драгн, јаглен	т.	—	—	—	160	310	161	384	—
	Робна маса четинарска	м ³	—	—	22970	21220	29590	35210	23257	25263
	Робна маса лисјарска	"	—	—	53255	77082	111503	91114	91705	89124
	Вкупна робна маса	м ³	—	—	76225	98302	141093	126324	114962	114387

НАПОМЕНА: Полатните се користени о платните документи на претпријатијата и годишните извештаи на бившите Министерства и Главни дирекции.

може да се случи да еден дел од техничката олбовина, нарочно буквата, изгуби знатно во својот квалитет поради подолг престој во сечиштата. Летниот дотур е неповолен за делканата и цепената роба, нарочно ако имаме привремени складови на промајни и отворени места а дотурената роба остане подолго време на нив незаштитена. Зимскиот дотур има свои предности во економичност, запазување квалитативната состојба на сортиментите, поправилно и поуспешно обновување на шумата. Може да се изведува со сите понапред наведени средства.

Текот на дотурот во годината и неговата летна кулминација јасно се види и од сликите број 4 и 5. За карактеризирање се земените трите најголеми претпријатија коишто во 1950 и 1951 година учествуваат во вкупниот дотур со 67% односно 70%.

И з в о з

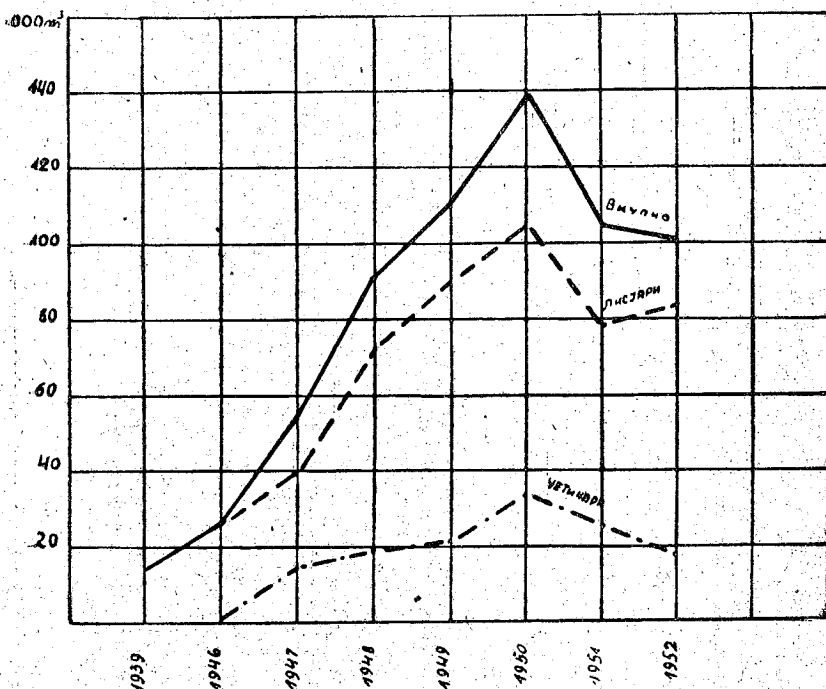
Извоз на шумските сортименти од привремените стоваришта во шума до главните или индустриските построенија во НРМ се обавува скоро наплно со механичка вучна сила. Околу 90% од извозот отпаѓа на механичка вуча, а околу 10% на плаварење. Анималната вуча учествува незначително и тоа само на куси релации. Далечината на потрошувачките центри и главните превозни артерии како и обимноста на суровината одлучуваат за употребата на превозното средство. Во НРМ се применува камионски превоз. Шумарството има свој возен парк распореден по претпријатијата. Покрај него во извозот учествува и јавниот автотранспорт со околу 15%. Овој последен има свои стални релации, како: Узем — Куманово, Брод — Прилеп, Пропаѓање — Битола, а повремено работи и на други. Во задните години е потиснуван од сопствениот возен парк на шумските претпријатија. Должината на извозната релација се движи од 12—90 км. Транспортните услови, нарочно по шумските патишта, се доста неповолни. Патиштата се со доста големи успони, недоволна ширина, со мали и чести кривини, неискористиви за приколицы, меки и само за сезонски транспорт. Без основен калдрм, дури и без тупаник, од мали атмосферски падавини биват доведувани во неповолна состојба за транспорт. Покрај тоа одржувањето и поправката се нередовни. Зимскиот превоз е скоро невозможен. Таквата положба го доведува моторното возило брзо до исцрпување. Наместо да има свој век приближно 10 години, тоа едвам издржува 4—5 год. Во овој смер треба да се одлучува, врз база на солидна економска

анализа, дали да се врши направа на солидни патишта или да се врши честа набавка и скапо одржување на механичката вуча.

Изградбата на патиштата е изведена најповеќе во 1946, 1947 и 1948 година. Во 1947—48 се изградени 82,5 км. камионски и 49 км. колски патишта.

Како наставак на транспортот во искористување на четинарската дрвна маса од шумските комплекси Козјак—Трибор и Рожден—Мајдан се применува плаварење по река Црна. Релацијата во сегашната состојба изнесува околу 70 км. Се плавари борова и нешто малку елова обловина. Пуштање на обловината се врши за време најголемата водостојба, обично еден до два пати во годината. Траење на транспортот изнесува 2,5—3 месеци. Времетраењето е условено од височината на водосостојбата.

Во завршната фаза дрвното производство е реализирано во периодот 1946—52 како што ни покажува табелата 4. По основните видови на дрвото извозот ни го претставува сликата 6.

Сл. бр. 6. Извоз на шумските сортименти во НРМ

Фаза: Извоз

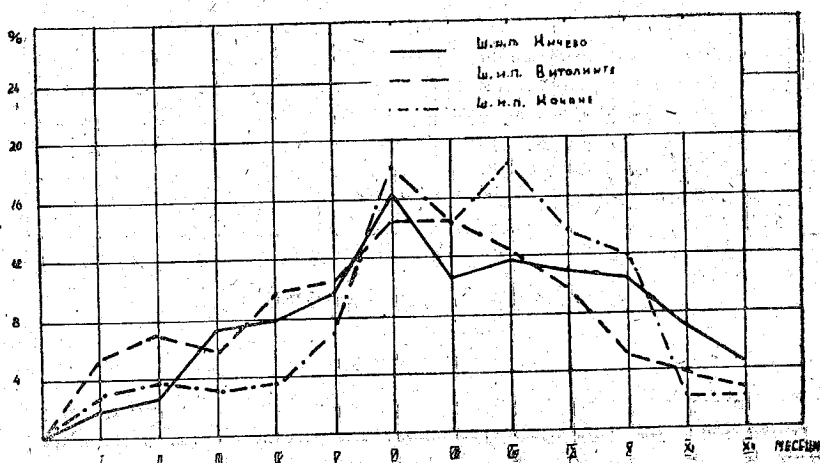
Табела бр. 4

Искористување на шумите преку дрвно-индустриски претпријатија

Р. број	СОРТИМЕНТИ	Единица Мера	Г О Д И Н И									
			1939	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952		
1	Трупци за пилење четинарски	м ³	—	—	12040	15800	17580	28797	22132	12616		
2	Трупци за пилење лисјарски	"	—	154	2930	10000	9660	16888	10124	8213		
3	Јамско дрво четинарско	"	—	—	600	860	1520	2557	2710	4545		
4	Јамско дрво од тврди лисјари	"	—	715	600	550	1940	317	531	1304		
5	Електрични и П.Т. столбови четинарски	"	—	7	980	280	180	60	70	—		
6	Шипови четинарски	"	—	—	—	920	1140	1428	138	—		
7	Делкана граѓа четинарска	"	—	—	590	750	1240	1238	119	—		
8	Делкана граѓа лисјарска	"	—	—	480	—	—	—	—	—		
9	Железнички нормални делкани грагови четинарски	"	—	128	2170	3590	2200	2041	2465	2718		
10	Железнички нормални делкани грагови лисјарски	"	—	202	—	800	540	63	525	955		
11	Железнички ускотрач. делкани грагови лисјарски	"	—	—	270	100	—	81	—	—		
12	Цепено дрво тврди лисјари	"	—	800	630	140	310	558	587	353		
13	Огревно дрво тврди лисјари	пр. м.	22000	38107	51700	88080	113460	128161	94181	106970		
14	Борови пањевци	"	—	—	—	—	160	160	—	—		
15	Дрвен јаглен	т.	—	—	56	160	160	317	433	12		
Робна маса четинарска			—	7	14690	18610	21762	34090	23375	17161		
Робна маса лисјарска			14300	26769	40569	73482	89449	10315	78264	83151		
Вкупна робна маса			14300	26776	55259	92092	111211	139405	104639	100312		

НАПОМЕНА: Показателите за 1939, 1946 и 1952 се користени од Заводот за статистика и евиденција на НРМ, а останатите како кај табелата 2.

Извозот се одликува со својата нерамномерност во тек на годината. Тоа, како што наведовме, го условува состојбата на патиштата. Поинтензивно започнува од втората половина на април, кулминира во летните месеци, а потоа намалува кон крајот на годината. Таква е состојбата кај сите претпријатија. За оваа сврха пак ќе се послужиме со податоците на трите претпријатија за годините 1950 и 1951. Истите во овие две години учествуваат со 60%, односно 73% од вкупниот извоз. Текот на извозот е претставен на сликите 7 и 8.

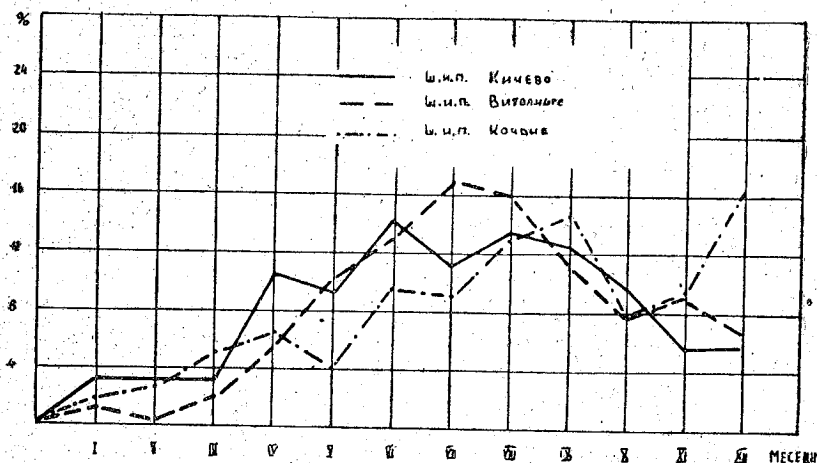

Сл. бр. 7. Извоз во 1950

Како што се гледа сите наведени претпријатија во извозот покажуваат иста тенденција. За рамномерно одвивање на извозот во годината, за најголемо искористување на моторните возила и несметан транспорт во секое време, потребни се солидни и тврди патишта.

Со извозната фаза тесно е сврзан утоварот и истоварот на возилата. Утоварот и истоварот се врши со људска снага. Механизацијата е сосема слабо застапена. Стрмите терени, тесноќа и распрсаност на времените складови во шумата оневозможуваат поголема концентрација на масата на едно место и направа на средства за механизација на утоварот. Опитот за утовар на тешките сортименти со помош на механичка дизалица не се покажа ефитивен поради горниот момент. Утоварот и растворот на тешките

сортименти се изведува преку стални или покретни дрвени рампи со људска снага. Лесните сортименти се товарат поединично директно од земјата.

Сл. бр. 8. Извоз во 1951

З а к л у ч о к

Овој приказ имаше за цел да ја изнесе во општи линии положбата на искористувањето на шумите во НР Македонија, осврнувајќи се на некои работи и критички. Врз база на анализата и уочените недостатоци, задатокот на искористување на шумите се сведува на:

1. Сечата и изработката на шумските сортименти по-правилно е да се изведува во зимскиот период, во кој треба да се изработуваат во најголема мера техничките сортименти. Тенденцијата да сечата кулминира во летниот сезон треба да се избегава. Зимската сеча има свои предности: сушењето на сортиментите оди доста рамномерно и побавно, па нема опасност од распукување; условите за развикот на штетните таби, коишто го напаѓаат обореното дрво, се минимални; соборување на стеблата по снег нанесува најмалку штета на подрастот.

2. Користење на дрвната маса и постигнување поголем процент техничка обловина е можно со правилно и стручно кроење и изработка еден дел покуси сортименти нужни за занаетството.

3. Како важен проблем којшто треба да се има предвид пред отпочнување на работата е: изградба на густа

мрежа на транспортни направи во сечиштето. Тоа има двојно значење: а) овозможување широко отварање на шумата и спроведување во неа интензивно стопанисување и б) на време и правилно решавање на дотурот. Кога е решен начинот на дотурот и се знае местото на поминувањето на напавата, може во извесен степен да се изврши рационализација во работата. Имено, соборувањето на маркираните стебла, доколку другите услови одговараат, може да се изведе кон транспортните направи и донекаде да се скрати релацијата за дотур. Дотурот пак на кусите релации може да се изведе со истите работници секачи непосредно после изработката на сортиментите и во една пресметка. Шумските сортименти во тој случај се складираат покрај напавите (патиштата) во купишта чија големина би ишла од еден до два товара на транспортното средство. На овој начин лесно се осигурува изведувањето на зимскиот дотур по снег, со којшто ефектот на работата знатно се зголемува.

4. Сегашната работа со сезонскиот транспорт по шумските патишта е неекономична од две причини:

а) Недоволно искористување на капацитетот на возниот парк и

б) Брзо исцрпување и скапо и тешко одржување на моторните возила.

Решението на овој проблем се состои во солидна напавна на патиштата. Изградба на патиштата не треба да се разбира само од шумарска гледна точка. Вистина шумските патишта најповеќе ги ползува шумарството, но во голема мера тие служат и за општ економски, стратешки, туристички и друг развиток на една земја. Затоа во разрешување на проблемот, како што е отворање на еден шумски комплекс и изградба на главните патишта, треба да учествуваат, покрај шумарството и другите заинтересирани страни.

Résumé

L'exploitation des forêts dans la période de 1947-1952 en RP Macédoine

L'exploitation des forêts sur une base industrielle un peu plus large, en Macédoine commence après la seconde guerre mondiale.

Etant donné que jusqu'à présent on n'avait pas traité dans notre presse technique sur la façon de travailler dans ce domaine, l'auteur expose la marche de la production jusqu'à présent suivant les phases de travail, se retenant d'une façon critique sur l'exploitation de la masse de bois, qu'il juge insuffisante. A la fin il indique brièvement les problèmes se rapportant à l'exploitation des forêts, dans le but d'atteindre une certaine amélioration dans ce domaine économique.

Инж. Гурѓе Томашевиќ — Скопје

ПРВИ РЕЗУЛТАТИ ОД ПОШУМУВАЊЕТО ВО МЕША- ВИНА СО ЗЕМЈОДЕЛСКИ КУЛТУРИ

Потребите за подигнување на нови шуми во нашата земја се огромни, особено со обзир на сегашната состојба на нашиот шумски фонд, кој покажува доста голема пасива.

Нестанувањето на шумите не е од нова дата. Тоа се одвивало низ долги временски период, а во врска со развојот на човешкото општество. Со зголемување на становништвото се зголемуваат и потребите за дрво. Ова зголемување на потребите за дрво не е било рамномерно во сите земји, а зависеше од економската состојба во нив. Индустриски поразвиените земји порационално стопанисуваа со своите шуми, а како економски појаки ги експлоатираа, покрај останатите, и шумските богатства на послабо развиените земји. Нашата земја во минатото спаѓаше во редот на неразвиените и економски послабите земји, што се јако одрази и на нашиот шумски фонд. Туѓиот капитал, во периодот помеѓу двете светски војни, црпише огромни профити од нашите шуми и на тој начин ги упропастуваше, а за нивното подигнување не е вложил ни динар. Иста ролја одигра и нашиот млад капитализам, кој во споменатото време го достигна својот врв. Најпосле, нашата шумска главница ја осакати и окупаторот во втората светска војна. Влијанието на сите овие фактори не се гледа само во недостигот на дрво. Другите последици се состојат во влошувањето на климатските услови, а во врска со тоа и влошувањето на условите за опстанок на останатите стопански гранки, во прв ред земјоделството.

Свакајќи ја сета тежина на положението, во кое се најдовме после втората светска војна, нашата народна власт направи до денес огромни напори за ублажување на овие штетни последици. Донесено е низа законски пропи-

си, со кои се регулира прашањето за подигнување и заштита на новите, и веќе постоеките шуми. Но, во овој прашање има уште многу да се прави, како би се постигнал уште поголем ефект.

Развојот на нашата млада индустрија бара голема индустриска база. Дрвото како сировина, почнува да игра сè поголема ролја во индустриската преработка, па со самото тоа постанало предмет на голема побарувачка. Дали ќе може нашиот постоеки шумски фонд да ги задоволи овие потреби на индустријата? Секако да не може. Ова ни наметнува во задаток да се погрижиме да пасивата во шумскиот фонд ја претвориме во актива и тоа со подигнување на нови шуми на места каде за нивниот развој има најповолни услови. Наглиот развој на индустријата бара од нас, шумарските стручњаци, да за кратко време обезбедиме доволна количина дрво за нејните потреби. Досегашниот начин на подигнување на шуми не е во можност да за кратко време постигне она што се бара и очекува од нас. Мора да се прибегне кон подигнување на шуми составени од брзорасни, а вредни видови, кои ќе можат да ги исполнат овие барања. Такви видови има многу, а меѓу нив видно место заземаат разни видови и хибриди на тополи. Тие, по брзина на прирастот во височина и дебелина ги надминуваат сите наши лисјари. Тополовите состојни веќе во десетата година даваат сировина за индустријата на хартија. Покрај ова тополовото дрво се употребува во градежништвото, столарството, во индустријата на шперплочи и др. Во НР Македонија постојат услови за подигнување на овакви брзорасни шуми на површина од неколку илјади хектари, вклучувајќи ги тука и крајбрежијата на реките.

Во подигнување на нови, а особено брзорасни шуми, критичен момент е првата младост на истите. Во првите 3—5 години од оснивањето на новата шумска култура е потребна интензивна нега, која се состои во прашење и плевеење од коровот, потоа прореда и низа слични мерки. За оваа цел се користат и разни комбинации со земјоделски култури, како би се земјиштето, кое е засадено со шумски фиданки, што поинтензивно обработувало. Поради ова, на овој начин се надокнадуваат и издатоците околу оснивањето и негата на младите култури. Прво ни се наметнува прашањето кои култури (земјоделски) најдобро одговараат на заедницата со шумските видови.

Овде ќе биде накусо прикажано нашето едногодишно искуство во подигнувањето на брзорасни шуми во комбинација со земјоделски култури.

Напред спомнавме дека подигнување на брзорасни шуми треба да се врши само на терени кои се за тоа погодни и со одговарајќи видови. Ние за оваа цел ги избравме следните видови: разни дабови (*Q. robur*, *Q. sessilis* и др.), амерички јасен (*Fr. americana*), полски брест (*Ulmus campestre*), дуд (*Morus sp.*), орев (*Juglans regia*), каталпа (*Catalpa bignonioides*) и таканаречената канадска топола (*Populus canadensis*). Од земјоделски култури употребивме: кромпир, овес, кромид, патлиџан, бостани царевка и бостан и тиква. Една површина е оставена само со фиданки и служеше за контрола. Фиданките се употребени едногодишни, а тополите се земени како ожилени и како резници. Сиот овој опит е вршен на алувиално земјиште, покрај реката Вардар, а на теренот на земјоделското стопанство во Трубарево близу Скопје. Употребеното земјиште порано беше ледина и служеше за испаша на стоката. Работата е извршена на следниов начин: Во зима 1951/52 год. преорана е два пати оваа површина, потоа со таџирасти бранви иситнена е земјата и на крајот со обична дрљача издрљана. Вкупната површина изнесува 6 ха. Садењето е извршено во февруари 1952 год. и тоа со садење под кол. Распоред на фиданките е следен: на растојање 4 метра, ред од ред со исто растојање фиданка од фиданка, се садени ожилени или резници од тополи. Помеѓу нив, на половина од горното растојање се садени останалите видови наизменично. Ова е извршено во двата правци така да би шемата на работата изгледала овака: првиот ред топола—дуд—ам. јасен—топола; вториот ред дуд—ам. јасен—даб—брест и др. Потоа се повторува шемата од првиот ред и така до крајот. Помеѓу редовите се сеани наведените земјоделски култури.

За прикажување на оваа работа избравме само три вида шумски дрвја и тоа: тополи, ам. јасен и дуд, зашто тие се појавуваат насекаде, додека останалите се наоѓаат само на поедини површини.

Може да се каже дека сите видови се покажаа како добри, макар што на оваквата шема може и тоа како да се приговори, особено во поглед на густината на садењето на тополите. Сите три спомнати вида, кои се земени во обзир за илустрација на овој метод на работа ќе се прикаже табеларно и посебно за секоја комбинација со земјоделските култури.

Контролна површина

Од табелата бр. 1 се гледа процентот на примањето на поедини растенија и други елементи, кои го карактеризираат успехот или неуспехот во работата.

Табела број 1

Реден број	Вид на дрвото	% на примените фиданки	Сред. долж. на фиданките		Макс. долж. на фиданките		Мин. долж. на фиданките		Летораост		
			пред садеење	на крајот на I год.	пред садеење	на крајот на I год.	пред садеење	на крајот на I год.	макс.	мин.	средни
			В о с а н т и м е т р и								
1	Топола*) (P. canadensis.)	45	—	146,7	—	215	—	62	215	62	146,7
2	Ам. јасен (Fr. americ.)	40	25,7	111,8	40	154	10	34	124	24	85,6
3	Дуд (Morus sp.)	45	26,2	112,3	50	156	10	40	121	30	86,9

*) Канадска топола — неожилен резници.

Од наведената табела може да се заклучи дека процентот на примените растенија не е задоволителен. Оваа површина е опрашена три пати во 1952 год., но коров и покрај тоа имаше, така што оваа мерка на неа не е помогнала многу.

Површина под бостан и царевка

На оваа површина помеѓу редовите беше засеан бостан и тоа лубеница и диња, потоа тиква и царевка. Површината е прашена два пати. Резултатот од опитот е прикажан во табелата бр. 2.

Табела број 2

Реден број	Вид на дрвото	% на примените фиданки	Сред. долж. на фиданките		Макс. долж. на фиданките		Мин. долж. на фиданките		Летораост		
			пред садеење	на крајот на I год.	пред садеење	на крајот на I год.	пред садеење	на крајот на I год.	макс.	мин.	средни
			В о с а н т и м е т р и								
1	Топола*) (P. canadensis.)	85	29,1	224,1	68	295	5	62	278	57	196,1
2	Ам. јасен (F. americ.)	62	25,4	115,9	42	182	10	58	154	38	87,8
3	Дуд (Morus sp.)	97	27,6	143,8	55	215	10	74	183	59	116,1

*) Канадска топола — ожилени резници.

Површина под бостан

Оваа површина е издвоена како засебна поради тоа што освен лубеници и дињи не е било други земјоделски растенија и што резултатите се разликуваат од другите. Мерки на неа се применети како и кај претходните површини. Табелата бр. 3 ги илустрира добиените резултати.

Табела број 3

Реден број	Вид на дрвото	о/о на примените фиданки	Сред. долж. на фиданките		Макс. долж. на фиданките		Мин долж. на фиданките		Летораст		
			пред садење	на крајот на год.	пред садење	на крајот на год.	пред садење	на крајот на год.	макс.	мин.	средни
			В о с а н т и м е т р и								
1	Топола*) (P. canadensis)	95	—	209,8	—	290	—	108	290	108	209,8
2	Ам. јасен (F. americ.)	70	25,8	134,8	50	190	14	54	167	38	106,5
3	Дуд (Morus sp.)	87	21,4	138,7	41	212	10	40	170	20	117,3

*) Канадска топола — неожилен резници.

Површина под овес

Овесот на оваа површина е посеан уште есента 1951 г. Садењето на фиданките е извршено во јами по прикажаната шема. Земјиштето е обработено само пред сеидбата на овесот. На оваа површина е извршено само едно прашење и тоа само околу растенијата во средината на пролетта кога овесот беше покосен за сточна храна. Никакви други мерки на неа не се презимани. Резултатите се дадени во табелата број 4.

Површина под кромпир

Оваа површина е опрашена само еднаш, а втората обработка е вршена при загрлување на кромпирот. Покрај ова на оваа површина е работено и при вадењето на кромпирот. Табелата бр. 5 ги прикажува резултатите од оваа површина.

Табела број 4

Реден број	Вид на дрвото	% на примените филанки	Сред. долж. на филанките		Макс. долж. на филанките		Мин. долж. на филанките		Летораст		
			пред садене	на крајот на I год.	пред садене	на крајот на I год.	пред садене	на крајот на I год.	макс.	мин.	средни
			В о с а н т и м е т р и								
1	Топола*) (P. canad.)	92	—	153,8	—	280	—	72	280	72	153,8
2	Ам. јасен (F. americ.)	78	31,4	87,4	50	118	20	39	96	19	56,0
3	Дуд (Morus sp.)	91	51,9	155,4	102	221	10	54	153	33	156,4

*) Канадска топола — неожиљени резници.

Табела број 5

Реден број	Вид на дрвото	% на примените филанки	Сред. долж. на филанките		Макс. долж. на филанките		Мин. долж. на филанките		Летораст		
			пред садене	на крајот на I год.	пред садене	на крајот на I год.	пред садене	на крајот на I год.	макс.	мин.	средни
			В о с а н т и м е т р и								
1	Топола*) (P. canad.)	48	50,5	170,4	124	274	5	90	211	78	119,8
2	Топола**) (P. canad.)	35	—	120,0	—	240	—	64	240	64	120,0
3	Ам. јасен (Fr. americ.)	40	29,5	109,8	50	183	10	55	150	32	81,0
4	Дуд (Morus sp.)	40	16,4	101,2	35	163	5	54	148	44	84,8

*) Канадска топола — ожилени резници.

**) Канадска топола — неожилени резници.

Површина под кромид

Земјиштето под кромид е обработувано повеќе пати. Покрај основната обработка, која е извршена подеднакво на сета површина, оваа парцела е прекопана и при сеидба-

та на кромидот. Потоа е истата два пати прашена, а последен пат е на неа работено при вадење на кромидот. Фиданките се засадени пред сеидбата на кромидот. Добиените резултати на оваа површина се изнесени во табелата бр. 6.

Табела број 6

Реден број	Вид на дрвото	% на примените фиданки	Сред. долж. на фиданките		Макс. долж. на фиданките		Мин. долж. на фиданките		Летораст		
			пред садене	на крајот на 1 год.	пред садене	на крајот на 1 год.	пред садене	на крајот на 1 год.	макс.	мин.	средни
			Во сантиметри								
1	Топола*) (P. canad.)	90	—	165,6	—	220	—	54	220	54	165,6
2	Ам. јасен (Fr. americ.)	89	26,9	74,2	50	128	10	25	86	15	44,4
3	Дуд (Morus sp.)	89	33,7	150,8	62	203	18	108	136	73	117,1

*) Канадска топола — нежилени резници.

Табела број 7

Реден број	Вид на дрвото	% на примените фиданки	Сред. долж. на фиданките		Макс. долж. на фиданките		Мин. долж. на фиданките		Летораст		
			пред садене	на крајот на 1 год.	пред садене	на крајот на 1 год.	пред садене	на крајот на 1 год.	макс.	мин.	средни
			Во сантиметри								
1	Топола*) (P. canad.)	65	—	120,4	—	230	—	52	230	52	120,4
2	Ам. јасен (Fr. americ.)	52	24,8	63,1	40	120	10	25	75	13	38,3
3	Дуд (Morus sp.)	60	26,0	108,8	52	175	10	78	123	56	80,8

*) Канадска топола — нежилени резници.

Површина под патлициани

Покрај останатите мерки на неџа, на оваа површина е вршено и заливање на патлиџанот, кое секако влиаело, во поглед зголемување на влагата и на шумските фиданки. Табелата бр. 7 ги прикажува резултатите од оваа површина.

Од сето изнесено напред може да се заклучи:

1. Овие три шумски вида нееднако се однесуваа во заедницата со земјоделски култури. Најдобри резултати, во однос на сите три шумски вида, се добиени на површината која е била посеана со бостан и тикви. Тука е постигнат најголем процент на примање (просечно за сите три вида 84%, и најголем прираст во висина (средно 150 см.).

2. Добри резултати се добиени и во заедницата бостан—тикви—царевка.

3. Површината под овес за сточна храна даде добри резултати во примање на фиданките, додека прирастот во висина е нешто послаб. Слично на овие се и резултатите добиени од површината под кромид.

4. Останатите површини дадоа далеку послаби резултати, особено во однос на процентот на примените растенија. Особено слаби резултати се добиени од површините засадени со кромпир. Тука успехот на примањето кај овие три вида се движи испод 50%. Слични резултати даде и контролната површина.

5. И земјоделските култури различито се однесуваа. Најголем приход е добиен од бостанот, тиквите и кромидот. Најслаби резултати даде кромпирот. Царевката тука не е земена во обзир поради малата употреба во сеенето.

Овие податоци зборуваат да е овој начин применлив при оснивањето на нови шуми на овакви места, само треба да се избере онаа комбинација која најдобро одговара на двата вида култури-шумски и земјоделски. Уште повеќе овој метод може да се примени во пракса оти даде добри резултати, особено ако се има во предвид изразито сушната 1952 год., кога имаше во целата година вкупно 480 мм врнежи, а во вегетациониот период само 125 мм. Исто така и финансискиот ефекат овозможува примена на овој метод. За оснивање на овие култури утрошено е приближно околу 180.000 дин., додека приходите од земјоделските произведенија износеа 330.530 дин. Како што се гледа внесувањето на земјоделски култури не само да не причинија вишок на издатоци при пошумувањето туку е дури остварен и чист приход кој овозможува уште подобра неџа на оваквите култури.

На крајот напоменуваме да е ова претходно соопштение за овој начин на работа и да треба уште неколку пати да се повтори, како би се добиле поточни резултати. Културите од овој опит се пратат и натака и резултатите ќе бидат своевременно и детално прикажани.

Résumé

Reboisement combiné avec des cultures agricoles

Dans cet article on traite du rapport entre les cultures forestières et agricoles qui sont introduites lors du reboisement. Par l'introduction des cultures agricoles lors du reboisement, on rend possible des soins plus intensifs des plantes forestières et l'on crée de cette façon de meilleures conditions pour leur développement.

Dans l'article on cite des données, lors de l'établissement des forêts à croissance rapide composées de diverses espèces d'arbres, principalement des peupliers, sur terrains alluviaux, dans le même rapport envers les cultures agricoles, comme par exemple: pastèques, oignons, pommes de terre, tomates, courges, maïs et avoine.

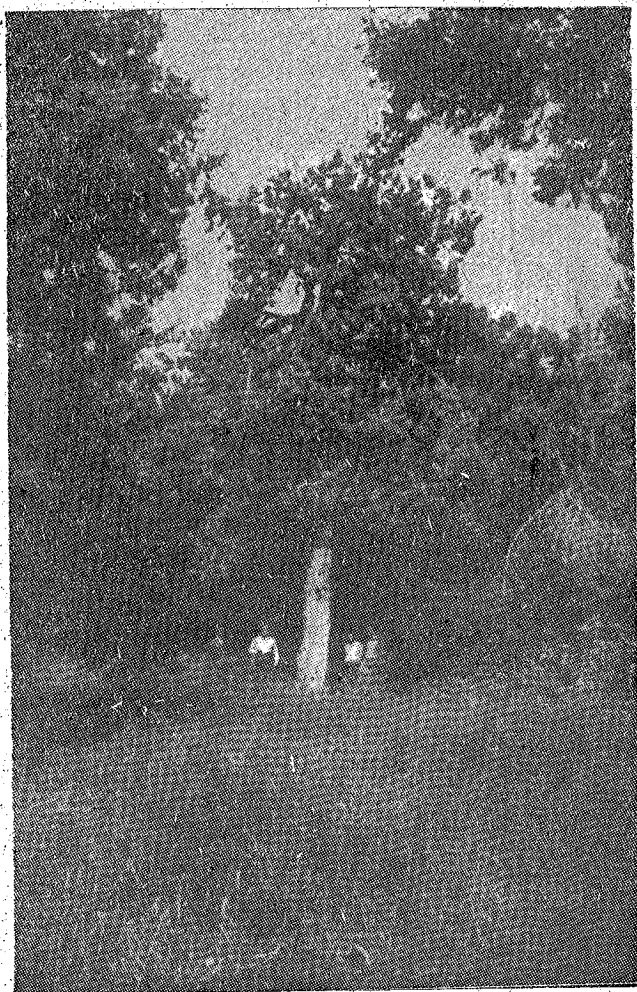
D'après les données déjà citées, les meilleurs résultats obtenus au point de vue du pourcentage des plantes qui ont prises et la grandeur du terrain de plantation, se trouvent sur les parcelles où l'on a semé de pastèques et des pastèques-courges-maïs. De bons résultats ont été obtenus au point de vue du pourcentage des plantes qui ont prises mais de croissance lente, sur des surfaces semées d'avoine et d'oignon. Les résultats les plus faibles ont été donnés par des surfaces plantées de pommes de terre et les surfaces de contrôle.

Доц. Инж. Бран. Пејоски — Скопје.

ОСТРОВОТ ГОЛЕМ ГРАД НА ПРЕСПАНСКОТО ЕЗЕРО ВАЖЕН ФЛОРИСТИЧКИ И ФАУНИСТИЧКИ ОБЕКТ

Во непосредна близина на граничната тремеѓа на Преспанското Езеро се наоѓа островот Голем Град, кој од научна гледна точка претставува еден интересен флористички и фаунистички обект. Благодарение на погодните климатски услови и задоволителните количини на влага и покрај тоа што почвените услови се лоши (варовита подлога со типична скелетна, каменлива, плитка и сува почва), флористичкиот состав му е многу интересен. Неговата површина изнесува 16 ха, а најголемата надморска височина е 866 м. Sprema геодетските мерења извршени во 1952 година (15.IV.1952)

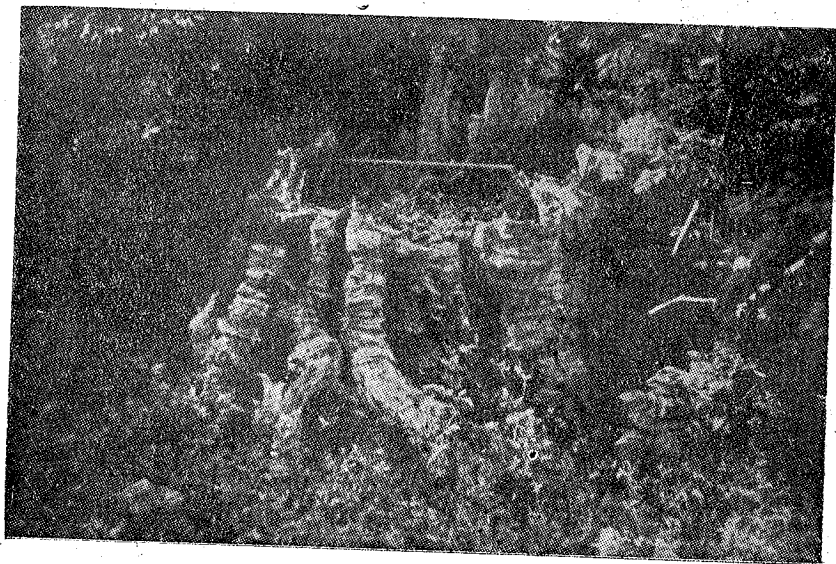
надморската височина на Преспанското Езеро е 845,42 м. Спрема тоа островот е висок 21 м. Најважен вид кој овде доминира е дивата (горчливата) фоја, *Juniperus excelsa*, Bieb., која го препокрива скоро целиот остров. Оваа фоја во

Сл. 1. Дива фоја на островот Г. Град

Југославија доаѓа само каде нас (Демир-Капија, Црна Река под селото Врпско, при устието на река Пчиња во Вардар, Радуш-Жеден и во југо-западните делови на Преспанското

Езеро, каде покрај неа се сретнува и питомата фоја *J. foetidissima*, Willd.). Но важно е да се забележи, дека на овој остров стеблата од дивата фоја имаат најголеми димензии забележени каде нас за овој вид (пречник до 70 см. висина до 12 метра). Тоа му дава и основна карактеристика на самиот остров и од естетска гледна точка. Исто така и другите растенија се од ботанички, дендролошки и фитоценолошки интерес. Тука ги наоѓаме и следните видови: смо-

Сл. 2. Една пенушка од црн јасен со пречник од 1.20 м.
Од неа избиваат млади стебла (гранки).

ква, црн јасен, копривка, грипа, дрен, а сигурно се донесени црницата и бадемот. Од другите растенија нарочно е интересна *Euphorbia Wulfenii*, *Ephedra*, *Clematis* и некои други, чиј фитосоциолошки состав е интересен не само за островот туку и за блиското приобално подрачје на езерото.

Во фаунистичкиот поглед, нарочно е интересна езерската орнитофауна, која се задржува и размножува овде. Ни се чини дека бројот на езерските птици (по видови) е побогат на ова езеро од другите наши два езера. Од таа гледна точка и научниот интерес би требало да биде поголем.

Сметаме дека овој остров треба наполно да го задржи својот природен изглед, бидејќи од екоценолска гледна точка претставува еден прилично добро сочуван обект.

Паднатите, сувите фоји, Ephedra-та, повитите, Euphorbia-та и другите растенија, даваат впечатленија да се наоѓаме во еден крај каде е човекот најмалку влијаел на самата природа. Разбира се да тоа не е напoлно верно, бидејќи пред војната на овој остров живееле калуѓери. Денес претставува едно важно туристичко излетничко место и во тој смисол некои работи се направени.

Во интерес да се сочува природниот карактер на овој остров, сметаме за нужно да се преземат следните мерки:

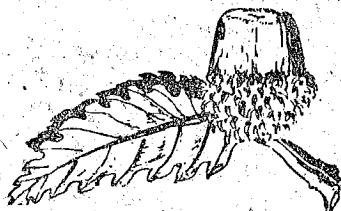
1. Да се прогласи за заштитен обект и стави под сила на Законот на заштита на природните и други паметници, односно на некој законски пропис.

2. Да се детално проучи од дендролошка фитоценолошка и фаунистичка гледна точка.

3. Да се отстранат вештачко внесените фазани и питуи зајци, бидејќи не им е место на овој остров. Нивното присаствие не е во склад со природната биоценоциска заедница, карактеристична за овој обект.

4. Туристичките посети покрај чисто излетничкиот карактер да имаат за цел и запознавање со основниот флористички и фаунистички (нарочно од езерската орнитофауна) состав карактеристичен за Преспа, односно за островот. Спрема тоа стазите, поедините интересни места, табли и др. би требале предното да го имаат како нешто најважно.

Со преземање на горните мерки, нема сомнение, ќе се сочува во поголема степен природната убавина на овој остров, како одраз на неговата карактеристична флора и фауна.

СООПШТЕНИЈА Communications

ДИВ ЧЕМЕР (*GENTIANA LUTEA L.*) ВАЖНО ЛЕКОВИТО РАСТЕНИЕ

Во последните години кај нас се собира во големи количества и извози лековитото растение, заправо дрогата род *Gentianae*. Тоа растение во останалите европски земји скоро е искоренето и неговото собирање е забрането во поголемиот број држави. Кај нас сè уште нема опасност од уништување, но тоа не значи дека не треба да се преземат некои мерки да не би дошло до тоа. Во прашање е високопланинското растение *Gentiana, lutea L. Gentianaceae* кое се наоѓа по високите места изнад 1.500 метра, по целиот планински ланец од Охридското Езеро до Љуботен, по Стогово и Бистра (Царска чешма), по јужните клонови на Јакупица до Крапа, по целиот Перистер и Баба. Растението во првите неколку години истерува само листови, како големи симити, а после шестата година потерува и стебло, високо до 1,25 метра, дебело колку палецот и шупло, со насрамни листови како копанка вдолбнати, со многу жолти цутови прешленасто групирани. Кореништето на растението е дебело 3,4 см и постарите корени се прешленасто набрани. Како лековита дрога се собираат корените, во есен или во пролет.

Во Бродско, Кичевско и Дебарско, билката е позната како див чемер, во Струшко-како срчано билје, а по другите места како сирештарка или тингјава. Латинското име растението го добило по името на некогашниот илирски крал Генциус, не затоа што тој бил страстен билкособирач, туку затоа што на неговата трпеза постојано се служел сладокусен пијалок приготвен од корените на тоа растение. Таа навика кај нас денеска не постои, но затоа во западна Европа и денеска се на добар глас такви пијалоци.

Корените се горчливи и се употребуваат при стомашни болести и за поправување на апетитот. Колку побрзо се сушат, толку погорчливи стануваат и поценети се како лек. Колку пополека се

сушат, толку помалку се горчливи, но затоа пак придобиваат по-добар аромат, па се како такви ценат во индустријата на ликери.

Суровите корени даваат скоро една третина осушена дрога, која дава приближително 40% растворливи во вода материи, најголем дел шеќери, кои лесно ферментираат.

Корените на тоа растение, како во минатото така и денеска имаат големо значење и во народната и во научната медицина. Покрај тоа, таа претставува едно убаво високопланинско растение, кое треба да се собира со поголемо внимание. При собирањето главниот дел на корените би требало повторно да се закопува, така што да не се уништува растението, затоа што многу тешко се обновува. Размножувањето со семе е многу тешко, не само затоа што семето тешко клија, туку бара специјални условија, шумска земја со доста гнили дрва и листови. Поуспешно е размножувањето со цепене на кореништата, кое нешто се обавува во март или во октомври. На некои места се култивира и приносот од еден хектар изнесува до 2.000 килограма сув корен, но на бербата се чека полни шест или седум години.

Дрогата содржува околу 5% горчливи материи, кои го зголемуваат лучењето на стомашните сокови, ги разигруваат цревата, па се употребува со успех при малокрвие и шкрофули. Се употребуваат наkisнати во вино или ракија, по една чашка пред јадене. Поради сето тоа диворот чемер заслужува многу поголемо внимание одколку му е обрнато досега.

Мр. М. Георгиевски

ЗАБЕЛЕШКИ ОД ОДРЖАНИОТ СТРУЧЕН ИСПИТ НА ШУМАРСКИТЕ ИНЖЕЊЕРИ И ШУМАРСКИТЕ ТЕХНИЧАРИ ВО 1953 г.

Во времето од 27.X. до 31.X.1953 год. на подрачјето на шумско-индустриското предприятие „Црни бор“ во село Витодипште — прилепско, се одржа стручниот испит за звањата помлад шумарски инжењер и помлад шумарски техничар. Истиот се изведе пред комисија (која за таа цел беше формирана) и пред истакнати наши стручњаци од шумарските установи и од земјоделско-шумарскиот факултет во Скопје.

На полагањето се јавиа три инжењера и четири техничара.

Испитот се изведе како е уобичаено во три дела: писмени, усни и практични. За писмениот испит комисијата заедно со предметните испитувачи донесе решение да се работи само еден писмен испит, а пак на кандидатите да се даде по една тема од четирите групи предмети, така што, истите имаа можност да изберат тема од областа во која го проведеоа приправничкиот стаж. На тој начин се сметаше дека ќе дојде до полн израз знаењето што го стекнале кандидатите во својата приправничка работа.

По темата од I-та група (узгој и пошумување) работев писмен задаток два инжењера и еден техничар. По темата од II-та

група (уредување на шумите) работеа два техничара. По темата од III-та група (искористување на шумите) работеше еден техничар и по темата од IV-та група (шумски градежи) работеше еден инженер.

Ценејќи го резултатот по изведувањето на писмениот испит се виде од теоретска гледна точка кандидатите доволно го совладале материјалот. Кај инженерите се гледаше дека истите располагаат со доволно теоретски познавања и со стручно изразување на доволна висина. Но сепак недостасуваше оноа кое е најбитно да се изнесе, а кое треба да се научи во приправничкиот стаж. Недостасуваше практичната примена на тоа теоретско знаење. Слабо изнесување примери за начинот на изведувањето на конкретните мерки, за покажаните успеси и сл. Кај техничарите се гледаше дека провејава повеќе практична страна, бидејќи она што беше изнесено не беше доволно теоретски разработено. Нарочно тоа се гледаше кај кандидатите кои работеа писмен задаток од групата уредување на шумите, зашто истите имаа можност во својата пракса да материјата од односната тема ја применат во пракса (геодетско и таксационо снимање на шумите и сл.)

Усниот и практичниот дел од стручниот испит се изведоа скоро истовремено. Така на пр. кај групите „узгој и пошумување“ и „искористување на шумите“ кандидатите имаа можност да теоретските познавања на материјата ги поткрепат со практично покажување на теренот. Од покажаниот успех се виде дека кандидатите, како инженерите така и техничарите, доволно го совладале материјалот од тие предмети. Меѓутоа случајот беше поинаков, кај оние групи предмети каде за практичниот испит беше потребна употребата на геодетски инструменти. Така на пр. кај практичниот испит од групите „уредување на шумите“ и „шумски градежи“ беше потребно не само големо теоретско туку и практично познавање на материјата, односно претходна практична примена на теренот. Кај поедини кандидати, било инженери или техничари, тоа недостасуваше. Се гледаше дека истите слабо имале допир со геодетските инструменти и другиот таксационен прибор во својот приправнички стаж. Макар што истите располагаа со теоретско познавање за работата на тие инструменти, слабото работење со нив во својот приправнички стаж многу влијаеше на успехот. Така од пријавените седум кандидати испитот го положи само еден техничар додека еден инженер се упати на поправен испит од градежништвото, еден инженер по предметите дендрометрија и шумски патишта, еден инженер по предметите уредување на шумите и геодезија, еден техничар по предметите уредување на шумите и шумски патишта, еден техничар се упати на поправен испит по предметите заштита на шумите и уредување на бици и еден техничар покажа слаб успех.

Да би се квалитетот на полагањето на стручниот испит во идните испитни сесии поправил, потребно е да се има во предвид следното:

Приправниците — инжењери и техничари повеќе да се осамосталуваат во својот приправнички стаж, така да бидат повеќе практичари.

Повремена консултација помеѓу стручњациите од едно шумско-привредно подрачје, било индивидуално или пак во рамките на теренските шумарски секции.

Од раководството да бараат да им се овозможи повремено запознавање со оние работи кои не се работат во таа установа, а за стручниот испит е потребно да се знае.

Припремата за испит да се схвати посериозно и на испит да се излегува со солидно познавање на материјата.

Секој приправник инжењер или техничар благовремено да се запознава со програмата за полагање на стручниот испит издадена од комисијата, а не да се случи да кандидатот иде на полагање убеден дека ќе ги полага само оние предмети кои ги слушал на факултетот. Без разлика дали кандидатот е слушал или не некој предмет на факултет, шумарско училиште, на испитот ги полага сите предмети кои се предвидени од комисијата.

За успешно изведување на испитот потребно е комисијата благовремено да приготви терен и да се на теренот обележат местата за полагање на практичниот дел од испитот.

За комисијата
Секретар,

Инж. Димче Стојановски

ОРГАНИЗАЦИЈА НА СТАТИСТИЧКАТА СЛУЖБА ВО ШУМАРСТВОТО

Во статистичката служба во шумарството до сега се осекаше извесна неорганизираност и неуедначеност. Може да се каже дека шумарството беше единствена стопанска гранка која немаше уредена служба по статистика и евиденција. Некои шумарски установи пракаа извештаи по методологијата од 1951 година, други по свое наоѓање, а трети само по барање од повисоките форуми.

Да би се ова важно прашање решило еднообразно за сета ФНРЈ. Сојузниот завод за статистика и евиденција изработи нов нацрт на методологија. На 14 и 15 декември 1953 год. се одржа во Заводот за статистика и евиденција НРМ семинар со сите директори на шумските стопанства и раководители на другите шумарски установи како и шефовите на статистичката служба при околинските, односно градските Народни одбори, на кој се проучија

основните организациони и методолошки начела на кои треба да се заснива новата извештајна служба по шумарската статистика. Со семинарот раководеше делегатот од Сојузниот завод за статистика, инж. Небојша Радојевиќ а беа присутни и Директорот на Управата за шумарство НРМ инж. Борис Грујоски, Директорот на Заводот за статистика НРМ Боро Пекевски и др.

II. II.

НОВ ИНСТИТУТ ЗА ИСПИТУВАЊЕ НА ДРВОТО ВО АВСТРИЈА

Во текот на месец октомври оваа година во присуство на сојузниот канцелар и голем број на гости од земјата и странство свечено е отворен новиот институт за испитување на дрво во Виена (Австрија). Овој институт се подига со материјална помош од FAO и ќе биде опремен со најмодерни апарати и сè друго што е нужно за испитување на дрвото. Неговото подрачје на испитување ќе биде: анатомски испитувања на дрвото со микроскопија, заштита на дрвото, хемија на дрвото и хемиската технологија, целулоза и хартијата, физика на дрвото и испитување на јакоста. Од механичката технологија институтот напредно ќе се занимава со преработ-

ката и оплеменувањето на дрвото, дрвните плочи и шперплочи.

При неговото отварање покрај другите предавања одржани се и овие:

A. Frey-Wyssling (Zürich): Електронска, микроскопија на дрвото.

F. Kollmann (Reinbek): Идните задачи во областа на механичко-технолошките испитувања на дрвото.

K. Kratzl: Проблемите и значението на испитувањето на лигнитот. Институтот ќе биде раководен од Австриското друштво за испитување на дрвото а во него соработуваат познати универзитетски професори, научници, и стручњаци.

Б. Пејоски

ЕКСПЕРТ НА FAO КАДЕ НАС

Во времето од 8 до 12 декември оваа година во нашата република боравеше г. Vital de Graeve (Белгијанец), кој како експерт на FAO за големи трачни пили тип Brenta, се задржа во Југославија два и пол месеца. За тоа време тој ги посети скоро сите пилаански погони во нашата земја кои во својот состав ги имаат овој тип пили (има околу 60 трачни пили).

Овој стручњак за Brenti (кој се белгиски фабрикат) имаше за задача да укаже на недостатоците, маните и грешките при работата на овој тип пили. За таа цел биле организирани и два курса (Илирска Бистрица и Доњи Вакуф), на кои г. Ггаеве одржа практични предавања за работниците од пилааните а кој работат на овој тип пили.

За време на својот престој каде нас, г. Graeve се задржа при пиланата во Градско, каде укажа на основните недостатоци при работата на Брентата, и ги обучи во извесна мера работниците како правилно да се точат пилите, разметнуваат забите и ракува со самата пила, која во голем дел е автоматизирана.

Со желание треба да се констатира што овој стручњак не можеше каде нас да се задржи подолго време, а сметаме да е направена голема грешка што на одржаните курсеви во Илirsка Бистрица или во Доњи Вакуф, не биле испратени и наши работници од пиланата Градско.

Б. Пејоски

ТРАДИЦИОНАЛНА ШУМАРСКА ПРИРЕДБА

Здружението на сојузот на студентите од Шумарскиот факултет во Скопје дојде на идеја да одреди еден ден во годината за приредување на приредба на шумарската струка. Целта на овие приредби е популаризација на шумарството, зближување на сите шумарски стручњаци од НР Македонија и размена на нивните мислења и искуства. Најпосле, главна цел на студентите, а особено на апсолвентите е, да преку неа дојдат во потесен допир со своите колеги од теренот. Чистиот приход од овие приредби е наменет за помош на посиромашните студенти.

Првата приредба од оваков карактер е одржана на 6 декември 1952 год. Меѓутоа успехот не беше наполно задоволителен, било од објективни или субјективни причини. Во 1953 год. приредбата е одржана на 5 декември во просториите на Земјоделско-шумарскиот факултет во Скопје. Добрата организација, неуморното залагање на срганизациониот одбор, особено на другарот М. Милошевиќ, помошта од шумските стопанства и претпријатија од кои најмногу придонесоа Шумскоиндустриското претпријатие „Црни Бор“ во Прилеп, Шумското стопанство во Прилеп, Шумското стопанство во Кавадарци и Претпријатието за порои „Водно“ во Скопје, уроди со плод. Голем придонес за ова даде и наставниот кадар на тој факултет, а особено инж. Рад. Јоветиќ како и хумористичката група на радио Скопје и народниот театар и одличниот чез на Народната милиција во Скопје. Преку 800 посетители задоволни ги напуштиа просториите во кои се одржуваше приредбата. Ова е истовремено и добра гаранција за Здружението на сојузот на студентите дека е овој потхват успеал и дека шумарската приредба ќе остане и во иднина на новите генерации како шумарска традиција.

По овој пат им благодариме на сите кои придонесоа за успехот на оваа приредба.

Богдановиќ Димитрије
студ. III год. шумарство

АКТУЕЛНИ ПРАШАЊА Questions actuelles

ПРЕДЛОГ ЗА СОДРЖИНАТА НА ШУМАРСКИОТ ПРИРАЧНИК

Во Шумарскиот Преглед бр. 5 на стр. 74 до 80 под горниот наслов, од страна на Комисијата за шумарскиот прирачник одредена од управата на Шумарското друштво НРМ, даден е предлог за неговиот стручен ниво и програмата за самата маетрија која истиот треба да ја содржи.

Бидејќи, се работи за прво наше издание финансирано од страна на нашето друштво (вон од нашето месечно списание), сметаме дека е нужно да се расчисат некои поими, кои по наше мнение, поставени овака од комисијата имаат извесни слабости. Од таа гледна точка нашите изложенија ги сметаме како увод во една дискусија, со цел да се постави прирачникот на една современа основа.

Основната замисла на комисијата да прирачникот „биде достапен на сите рангови на нашиот шумарски персонал-инженери, техничари и чувари на шуми“ е многу преширока, тешко изводлива и за сегашните наши услови непотребна. Од друга страна, вака поставени прирачници денес ретко каде да се издават, не само во нашата држава туку и во странство, од проста причина што стручниот ниво на еден чувар на шуми не може да се мери со истиот на еден инженер. Од таа гледна точка комисијата треба да биде начисто со основното прашање, т.е. кому прирачникот во прв ред треба да биде наменет.

Нашето мнение е да прирачникот во прв ред треба да биде наменет на нашиот нижи стручен персонал, на чуварите на шуми. Тоа значи дека нас ни е потребен лугарски прирачник, каков имаат издадено другите наши републики или имаат намерение да ги издадат. (Белград, Загреб, Љубљана, Сарајево).

Ако прирачникот се приготви за нашите чувари на шуми, тоа не значи дека со него не би можеле да се користат техниците и инженерите. Во овој прирачник обавезно треба да се наоѓаат сите

нужни табелици, законски прописи и друго, потребно за секој стручњак без оглед на неговата школска спрема .

Нашиов предлог го поткрепуваме со следните факти:

1. Нашиот чуварски кадар е најмногуброен, бидејќи имаме над 550 души денес запослени само во шумарството без дрвното стопанство. Овој персонал, нема сомнение е најмалку теоретски подготвен, а бидејќи домашна стручна литература до сега не сме имале, должни сме да во прв ред нив им помогнеме. Стручната литература на другите југословенски јазици во голема мера, од субјективни и објективни пречини, не им е достапна.

2. Нашите техници и инженери имаат можност, а и должни се, да ја пратат стручната литература и на другите југословенски јазици, бидејќи се во состојба тоа да го прават. Денес не можеме да замислиме еден техник или инженер да нема најпотребна стручна литература, ниту пак едно стопанство или ревер а да ги нема најпотребните стручни книги и помагала.

Гледањето на комисијата да сите гранки од шумарството бидат застапени е правилно и корисно. Еден прирачник треба една струка да е опфати во целина, а не само да бидат застапени извесни гранки.

Но обемот на содржината и предлогот која материја да се обработи не е најдобро изнесен. Да наведеме неколку примери:

а). Во програмата на геодезија материјата под 2 и 3 (Мерки за сила, притисок, работа — КС — електрична енергија и општи математички формули), да се издвои посебно. Сето друго од геодезија, што е земено во предвид, не би можело да се напише на одредениот простор од 25—30 страни.

б). За педологија, шумско градежништво и комуникации, програмот е преопширен. А Исто така и за некои други гранки во поголем или помал обем. За предметите заштита на шумите, шумското градежништво и комуникации не е даден обем (колку страни?).

в). Програмата за искористување на шумите и механичката и хемиската преработка на дрвото не е погодна за еден прирачник (нема основни стандарди, технолошки својства на дрвото и др.). Би требало да стои сува дестилација на дрвото, а не добивање на оцет, спирт и т.н.

Важно е прашањето за тиражот. Сметаме дека бројот од 3.000, како предлага комисијата, е преголем. Сметаме да не би требало да се печати повеќе од 1.000 до 1.200 примероци.

Управата на Шумарското друштво НРМ, за изработка на овој прирачник објави и конкурс (во списанието Шумарски преглед бр. 5), кој ја трпи следнава критика:

а). Да срокот од 2 месеца за изработка на материјата од авторите е премал. Значи практично во почетокот на месец февруари истите би требало да се предадат на управата.

б). Начинот на конкурисањето е исто така непогоден. По добро би било да се прво пријават лицата кои би сакале извесна материја да ја обработаат. Тие лица би требало задолжително сами да направат програм во рамките одредени од комисијата, односно друштвото. След тоа друштвото би склучило договор со односните лица во кој би се одредил рокот за предавање на напишаната материја (со потребни цртежи, скици и др.) и висината на хонорарот. Овака може да се случи да двајца автори ја обработуваат една материја, а на конкурсот може да се прими само една, што е излишно ако се печати во прв ред прирачник за чуварите.

Б. Пејоски

Од нашиот читател Александар Тодоровски, професор на висшата гимназија во Битола, добивме писмо со следната содржина:

„При изведувачето на научната екскурција на планината Перистер на 18-X-1953 год. помеѓу другото забележав дека е листот на *Acer pseudoplatanus* (горски јавор) прошарен со дамки кои се на горната страна на листот изразито црни, а на наличјето кафеави. За око претставуваат занимлива слика, но веројатно не и пријатна појава за индивидот. Изгледа дека се однесува за некоја фитопатолошка појава. Го молам редакциониот одбор да ме преку „Шумарски преглед“ запознае со причинителот на оваа појава и нејзините последици. Во прилог Ви доставувам еден лист од јавор за испитување“.

Добивениот лист беше веднаш испратен во фитопатолошката лабораторија на Земјоделско-шумарскиот факултет во Скопје, каде се установи дека е нападнат од *Rhytisma acerinum* (Ascomycetales-Discomycetales). Оваа појава во голема мера раширена во нашата земја и тоа скоро на сите видови од родот *Acer*. Ги напаѓа само лисјата. Големи штети не причинува.

Борба: прскање со Бордовска чорба и собирање и спалување на заразените лисја.

* * *

Редакцискиот одбор со задоволство ќе одговара и натака на сите поставени прашања од стручен организационен, друштвен и сл. карактер. Потребно е ова да се користи во поголема мера меѓу особено од нашите читатели од терен.

ДРУШТВЕН ПРЕГЛЕД (Aperçu sociale)

Проширена седница на Управниот одбор на Сојузот на шумарските друштва ФНРЈ

На 22 декември 1953 година во Белград се одржа проширена седница на Управниот одбор на Сојузот на шумарските друштва ФНРЈ со дневен ред:

1. Извештај по прашањето за донесување Уредба за организација

2. Донесување одлуки по пристигнали предмети

По првото прашање инж. Раица Ѓекиќ поднесе извештај за учеството на Сојузот во изработката на Нацрт уредбата за организација на шумарството во ФНРЈ. Тој нагласи дека Сојузот активно учествуваше. Беше формирана комисија од девет члена која го изработи. Нацртот и го предаде на Сојузното Извршно Веќе, кое од своја страна формира друга комисија од пет члена. Оваа комисија го редиговала овој Нацрт и го донесе да излезе не како Уредба

туку како закон. Овој нацрт предвидува да шумските стопанства и шумските секции бидат при околските народни одбори, како и спајање на узгојот со експлоатацијата. Меѓутоа, секретарите за стопанство на НР Хрватска и НР Словенија не се согласија да се изврши спајање на узгојот со експлоатацијата како и големината на шумското стопанство. Тие сметаат дека прашањето на приватните шуми сè уште не е регулирано. После плодна дискусија се донесе заклучок да инж. Р. Ѓекиќ — претседател на Сојузот на шумарските друштва ФНРЈ установи кај државните органи каква е состојбата на прописите за шумарската организација, а управниот одбор на следниот состанок да го разгледа неговиот извештај и донесе нужни

заклучоци за натамошната акција на Сојузот.

По втората точка беа разгледа- ни неколку текуќи предмети, од кои се поважни:

Да се од Академијата на нау- ките побара програм за работа и задачите на Националниот комитет за шумарски истражувања како би можел Сојузот да ги запознае друштвата и добие мислење за состав на комитетот.

Усвоена е оставката на инж. Карло Черге на членство во пленумот на Сојузот, а на негово место е прифатен предлогот на биде Инж. Слободан Станојевиќ.

Буџетот на Сојузот за 1954 година е прихвaten од страна на Управата на Сојузот.

Прихвaten е предлогот на Шумарското друштво на НР Словенија да се формира посебна шумарска комора, односно заедничка земјоделско-шумарска комора.

На крајот на седницата е заклучено да се во лето 1954 год. одржи едно стручно советување, а во есен истата година да се одржи Шумарски конгрес. Премет на советувањето би било прашањето за приватните шуми и пашањето на школството.

II. II.

СТРУЧНИ ПЕЧАТ

revue des revues

ДОМАШЕН СТРУЧЕН ПЕЧАТ

(Notre presse professionnelle)

Пет години од оснивањето на Земјоделско-Шумарскиот факултет при универзитетот во Скопје (1947—1952 год.). Скопје 1953 Стр. 48.

Оваа посебна публикација на Земјоделско-Шумарскиот факултет издадена во чест на 5-годишнината од создавањето на овој факултет, дава сведенија за следново:

I. Увод

Во кој се дадени основните интенции за создавањето на овој факултет во склопот на скопскиот универзитет.

II. Создавање на услови за наставна и научна работа.

Тука е даден прегледно развојот на наставниот кадар, за добиените материјални средства, инвестиции, обукавање на лабораториите во новата зграда, создавање на библиотека, стопанства и опитни станици.

III. Органи на факултетот.

Даден е накусо преглед на работата на Факултетскиот Совет, деканот, продеканот и старештините на отсеците, како и на катедрите и самите отсеци поделно.

IV. Наставна работа.

Дадени се прегледно наставните планови, програми и податоци за

начинот за изведувањето на самата настава.

V. Научна работа.

Даден е преглед во кои области крајот посочени се и самите научни трудови кои се досега публикувани.

VI. Студенти.

Прегледно е дадено движењето на студентите по отсеци и години, како и бројот на дипломираните студенти до јуни 1952 година.

VII. Заклучок.

Даден е завршен преглед на развојот на факултетот за изминатиот период како и основните перспективи за наредните години.

На крајот е даден и список на катедрите за наставниот и помошно-наставниот кадар спрема положението во 1951/52 година.

X. en. podocytisus caramunicus boiss et heldr малу познат вид грмушка на македонските шуми и шибљаци. Печатено во новото

списание „Аста“ на природно научниот музеј во Скопје 1953

Авторот го опишува ова шумско растение кое доаѓа и каде нас опишувајќи уште девет нови наодишта. Истиот е распространет во Повардарието и тоа он Демир-Капија на југ до Скопско Поле на север и меѓу реката Треска и Црна Река на запад, а Пчиња и Брегалница на исток. Дадена е скица за општата распространетост на овој вид и скица за неговата распространетост каде нас.

T. сопка: придонес кон познавање на флората на клисурите во Македонија. Печатено во списанието „Акта“, Скопје 1953

Даден е систематски преглед на флората проучувана од страна на авторот пред втората световна војна во клисурите кај Струмица и Баландово.

В. Пејоски

ПРЕГЛЕД НА ШУМАРСКИОТ ПОВРЕМЕН ПЕЧАТ

1) Народен шумар бр. 8/1953 год. Сараево, ги донесува следните трудови:

1. Инж. Ф. Аликалфик: Околу акцијата за установување величината на прирастот на дрвото и шумите во Босна и Херцеговина.
2. Инж. З. Хасандеџиќ: Нацрт на уредбата за управување со шумите во општинанародната имовина.
4. Инж. Б. Стаменковиќ: За некои наши стручни проблеми. Производство на шпер плоча кај нас и во светот.

II) Народен шумар бр. 9—10/1953 год. Сараево, ги донесува следните трудови:

1. Инж. Ј. Сучиќ: Распространетоста на питомиот костен на подрачието на Босна и Херцеговина.
2. Инж. С. Гроховац: Размножување на трстиката со ризоми.
3. Инж. В. Поповиќ: Максимално квантитативно искористување на кривата обловина.
4. Инж. Д. Терзиќ: Конструкцијата и функцијата на смолите садови.
5. Инж. В. Поповиќ: Почвата на некои шумски расадници од гледиштето за употреба на калцификација како мелиоративна мерка.

III) Шумарски лист бр. 7—8/1953 год. Загреб, ги донесува следните трудови:

1. Инж. А. Урбански: Економика на производството и петрошувачката на дрвото во Европа и нашиот послевоенен извоз.
- Инж. А. Вујовиќ: Производност на машини и искористување на предметот за работа.
3. Инж. М. Главик: Некои проблеми од фруктификацијата и Ц/Н теорија.
4. Инж. И. Хорват: Белешки од студенското патување по Европа.

IV) Дрвна индустрија бр. 9—10/1953 год. Загреб, ги донесува следните трудови:

1. Инж. Ф. Стајдухар и В. Ауфердер: Производство на дрвните плочи.
2. Инж. А. Габричевиќ: На прагот на нова сеча.
3. Инж. Ј. Јовановиќ: Стандардно танинско дрво.
4. Инж. В. Поповиќ: За редување на огревно дрво и дрво за хемиско искористување.
5. Инж. С. Франчичковиќ: Англо-амерички начини на мерење.

V) Гоздарски весник бр. 8—9/1953 год. Љубљана, ги донесува следните трудови:

1. Др. В. Мурко: Јосип Ресел — проналазувач.
2. Инж. Ф. Севник: Оснивање и развивање на словеначкиот шумарски факултет.
3. Инж. М. Чокл: Дали нашите преборни шуми ни гарантираат трајност во шумското производство.
4. Инж. Д. Церјак: Теренската пракса за шумарските средни школи.
5. Инж. С. Мази: Нашата млада шумарска школа.

VI) Лес бр. 6—7/1953 год. Љубљана, ги донесува следните трудови:

1. Жумер: Големи и мали проекти во дрвното стопанство.
2. Кис: За снижување бројот на сортиментите во дрвната индустрија.
3. Сисен: Технички смерници и основни начела за припрема на листовите кај пилите.
4. Урсиц: За подобрување на производството на мебелите.
5. Словник: Приправничката пракса во шумарството и дрвната индустрија.
6. Wüster-Reboli: За изработка на пилини листови.

Ј. Николоска

НАДЗОРЕШЕН СТРУЧЕН ПЕЧАТ (La presse professionnelle étrangère)

RESEARCH IN FORESTRY AND FOREST PRODUCTS. Издадено од FAO, стр. 323. Рим. 1953.

Во оваа публикација даден е преглед за најважните испитувачки области од целото шумарство во 61 држава, членки на Обеди-

ните Нации (без податоци за СССР, Полска и Чехословакија).

Научната тематика ги опфаќа следните подрачја:

Еколошки фактори (климатски, педолошки, биоценотски), подигање и узгој на шумите, заштитата

на шумите, дендрометрија и мерење на шумите, уредување и економика, трговија, шумски производи и нивна употреба, шумите и шумарството во националната економика.

Материјата е средена прегледно и може да ни послужи за:

1. Кои се во односите земји, тие институти, факултети и други установи кои се бават со научна проблематика од шумарството (со точни адреси на истите).

2. Која научна проблематика тие денес ја обработуваат, што е од голема корист за потесна меѓународна соработка и директен контакт меѓу самите научни институции и нејзините соработници.

GLIESINGER E: THE COMING AGE OF WOOD. NEW YORK. 1949

Стр. 279. Оваа книга напишана од сегашниот технички директор на Одделението за шуми и шумски производенија при FAO, през 1951 година е преведена и на француски јазик (под наслов: Demain, l'age du bois).

Нема сомнение да авторот во оваа книга, на еден достапен начин, се залага да ја потцрта важноста на дрвото во денешната материјална култура, заклучувајќи да настанува време на дрвото, а нарочно да неговите производенија добивени по механички или хемиски пат, се незаменливи за денешницата. Книгата обилува со економско-политички анализи документираны со потребни статистички податоци и илустрирани со неколку успели цртежи.

Материјата е обработена во XVII глави (спрема француското издание) и опфатена е следната материја:

Иднината на дрвото. Што е дрво? Шумарството во САД, Европа и Азија. Проширување на користење на дрвото. Дрвото и неговото значење за подобрување на животниот стандард. Шеќер од дрво. Целулоза. Лигнит. Пластични материи. Подобрено дрво. Хемиски производенија од дрвото. Дрво за генератори. Интеграција при искористувањето на дрвото. Дали во светот има достаточнo дрво?

Сета оваа материја е обработена интегрално, во широки светски размери, но тоа не пречи да читателот најде корисни податоци од областа на шумарството и дрвното стопанство и каков интерес денес и утре шумите ќе преставаат за човештвото.

NAVAL STORES INTERNATIONAL YEARBOOK. Стр. 94. New Orleans. 1953.

Овој познат годишник за смоларската индустрија, ги донесува прегледно податоците за производството, преработката и трговијата за најважните продукти, т. е. колофон и терпентинско масло, (како и за некои други производенија) за време од 1944 до 1952 година, за поголем број на држави. Во колку се дадени сведенија и за 1953 година, истите се однесуваат до 31 март 1953 година.

Светското производство на колофон и терпентинско масло од 1944 година е постојано зголемувано сè до 1952 година, во која

година се забележува едно мало намаление во некои држави (на пр. САД, Португалија, Мексико и др.). Исто така и цените на америчкиот колофон, кои биле највисоки во средината на 1952 година (од 1944 година), почнуваат да паѓаат за сите квалитети (светли и темни колофони). Слично е положението и за терпентинското масло.

Југославија од САД има набавено колофон во 1951 година 115 тони, а во 1952 година 80 тони, од Грција пак 726 тони, односно 681 тона. На основа на овие податоци и домашното производство може да се смета дека во 1952 година нашата потрошувачка изнесувала над 2.000 тони колофон.

Нужно е да се напомене, да во овој годишник не наоѓаме податоци за производството на смола, односно колофон и терпентинско масло за знатен број држави од Европа и Азија (на пр. Германија, Австрија, Унгарија, Полска, СССР, Југославија, Бугарија, Индија, Пакистан, Кина, Индонезија).

Сем трговскиот преглед, годишникот има и неколку труда од областа на економската и научно-стручната проблематика на смоларската индустрија.

BUNDESANSTALT FÜR FORST- U. HOLZWIRTSCHAFT, REINBEK — HAMBURG. ARBEITSBERICHT

(За време од 1.X.1951 до 31.III.1953 год.).

Отваа сојузна станица за шумарство и дрвно стопанство во Западна Германија е формирана след војната и научно-испитувачката работа и високата настава се од-

вива еден дел при Природно-математичкиот факултет на универзитетот Hamburg. Во овој работен извештај дадена е слика за нејзината организација и постиженијата во време на извештајниот период.

Организационо под станицата влегуваат два института кои под себе ја обединуваат работата на неколку оделенија и отсеци во научно-испитувачка смисла.

I. ИНСТИТУТ ЗА ШУМАРСТВО на чело со prof. Dr. F. Heske. Овој институт ги има следните оделенија:

а. Одделение за шумарството од цел свет и за шумската политика (шеф prof. Dr. Heske.) Ова одделение обработува следнава проблематика: проучување на шумарството и шумските проблеми од Евроазија. Во него влегуваат уште картографскиот одел, статистиката и документацијата.

б. Одделение за шумарска екологија и педологија (шеф проф. Др. W. Grosskopf).

в. Одделение за подигање на шумите и заштита (шеф. проф. Др. J. Weck). Во ова одделение влегуваат работите и од областа на уредување на шумите и дендрометрија.

г. Одделение за искористување на шумите и шумска техника (шеф. проф. Dr. H. Mayer—Wegelein, од Шумарскиот факултет при универзитетот Göttingen).

д. Одделение за шумарска генетика и селекција (шеф. doc. Dr. W. Langer).

II. ИНСТИТУТ ЗА ИСПИТУВАЊЕ НА ДРВО И ДРВНА ИНДУСТРИЈА, на чело со проф. Dr. F. Kollmann, ги има следниве оделенија:

а). Одделение за анатомија и патологија на дрвото (шеф. проф. W. Bavendamm).

б). Одделение за хемија на дрвото (шеф. doc. Dr. W. Sander-mann).

в). Одделение за хемија на целулозата и испитување на клет-кините мембрани (шеф. Dr. Run-ke).

г). Одделение за механичка тех-нологија на дрвото (шеф. doc. Dr. R. Keylwerth).

Извештајот содржи и попис на сите печатени трудови, за дејно-ста на станицата (учество на кон-греси, одење на други универзи-тети, ангажирање од FAO како експерти и др.).

Студентите кои студираат при оваа станица односно при хам-буршкиот универзитет, главните предмети им се од областа на дрвното стопанство, надворешното и колонизалното шумарство, трго-вијата, дрвната индустрија и др. Тие при дипломирањето добиваат титула „Dipl. Holzwirt“, а овоз-можено е полагање и докторат од областа на шумарството и дрвно-то стопанство.

R. O. H. RUNKEL: PULP FROM TROPICAL WOODS. 1952. Оваа 29 публикација издадена од Сојузна-та станица за шумарство и дрво стопанство во Reinbek (Hamburg) на 77 страници ги прикажува по-стигнатите испитувања и резулта-тите за можноста на користење

на тропските шуми за добивање на целулоза (дрвна пулпа), суро-вина за добивање на хартија. На-ма сомнење дека тропските шуми претставуваат еден голем извор за добивање на целулоза и ав-торот дава сведенија во овој сми-сол за голем број шумски видови.

ANNALES DE L'ECOLE NATIONALE DES EAUX ET FORÊTS. Tome XIII. vasc. 2. Nancy. 1953. Во овој последен годишник се печатени следниве трудови:

1. Roussel, L.: Теориска и прак-тична испитувања на квантита-тивната и квалитативната распо-дела на светлината во шумата: утицај на вегетацијата.

Во овој многу темелно и доку-ментовано обработен труд авторот не запознава како светлината се владее при нејзиното влегување во една површина под шума имај-ќи ги предвид современите физи-чки постановки во оваа област проверени во конкретниот случај со лични огледи.

2. Duchaufour, Ph.: Активен и инертен хумус: експериментална испитувања со минерализација на шумскиот хумус.

Вршени се лабораториски и те-ренски испитувања во воска со употребата на азот како средство за минерализација и дадени се сведенија како реагираат различ-ните почви спрема своите хори-зонти.

3. Габите кои го напаѓаат дрвото по куќите. Во овој билтен изра-ботен од страна на Комисијата за проучување на штеточните на стеблата и дрвото дадени се све-

дснија за габите кои го напаѓаат дрвото вградено во куките. Детално е опишана габата *Merulius lacrymans*, која како што е познато прави најголеми штети на уграденото дрво во куките во прв ред на гредите и кровната конструкција.

**MEDDELANDEN FRAN STATENS
SKOGSFORSKNINGSINSTITUT.**

Band 42. 1952—1953 .Stockholm. 1953

Овој број посветен е на педесетогодишнината од оснивањето на овој познат шумарски институт во Шведска (1902—1952).

Дадена е прегледно неговата дејност за изминатото време во сите шумарски делатности и сегашната негова организација. Институтот ги има следниве оделенија: Шумарско одделение (проф. L. Tiren), Одделение за ботаника и педологија (проф. C. Malmström),

Одделение за зоологија (проф. V. Butovitsch), Одделение за шумска таксација (проф. E. Hagberg), Одделение за генетика (проф. A. Gustafson) и Одделение за науката на трудот (проф. U. Sundberg). Покрај овие оделенија Институтот има биро за математичка статистика и лабораторија за педолошки анализи.

Вкупно Институтот има 126 работни места, а сместен е во две згради, од кои едната е подигната во 1947 година.

Институтот има голем број опитни полина по целата Шведска, 3 опитни шумски ревири и тесно соработува со оперативното шумарство, другите научни установи и високата шумарска настава.

На чело на овој институт како негов шеф е познатиот проф. M. Nilslund.

Б. Пејоски

СООПШТЕНИЕ

Се молат читателите на ШУМАРСКИ ПРЕГЛЕД кои до сега не ја уплатиле претплата за 1953 год. да веднаш ја уплатат.

Исто така се молат сите претплатници коишто не се претплатиле за 1954 год. да тоа веднаш го сторат. Претплатата да се уплати на чекова сметка бр. 801-Т-311 Скопје, за Шумарско друштво во НРМ, со ознака „за Шумарски преглед“.

С Е М О Л А Т

СЕКРЕТАРИТЕ НА СЕКЦИИТЕ на Шумарското друштво во НРМ

собраната членарина за 1953 год. да ја уплатат на чекова сметка бр. 801-Т-311, Скопје, за Шумарско друштво во НРМ, со напомена „членарина за 1953 год.“